

MUH401U-HAVACILIK İŞLETMELERİNDE MUHASEBE UYGULAMALARI

Ünite 1: Havacılık İşletmelerinde Muhasebe Sistemi

Giriş

Wright kardeşlerin 1900'lerin başında gerçekleştirmiş olduğu ve toplamda 100 metreyi bulmayan ilk uçuşundan bugüne kadar insanoğlu havacılık anlamında oldukça büyük ve önemli mesafeler kat etmiştir.

Havayolu Taşımacılığı Faaliyetleri

Havacılık işletmeleri hizmet sunan işletmelerdir. İnsanların ve malzemelerin bir noktadan başka bir noktaya olan ulaşım/nakliye hizmetini yerine getirmektedir. Havacılık sektörü denildiğinde ulaşım hizmetini sunan, somut olarak o hizmetin alındığı havayolu işletmeleri akla gelse de havayolu işletmelerinin yanı sıra havaalanları da havacılık faaliyetleri içerisinde çok önemli bir role sahiptir. Uçuş hizmetlerinin yerine getirilmesinde başlangıç ve bitiş noktalarının sağlayacağı her türlü olanak ve hizmet, havayolu işletmelerinin faaliyetlerine direkt olarak yansımaktadır. Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği'nde belirtildiği üzere temsil hizmetleri, yolcu trafik hizmetleri, yük kontrolü ve haberleşme hizmetleri, ramp hizmetleri, uçak hat bakım hizmetleri, uçuş operasyon hizmetleri, gözetim ve yönetim hizmetleri, ikram servis hizmetleri, uçak özel güvenlik hizmet ve denetimi yapılacak uçuşların aksamadan yerine getirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca uçuş eğitimi, fotoğraf çekimi, yangınla mücadele, sınır güvenliği, ilaçlama, hava durumu tahmini, arama-kurtarma gibi faaliyetler genel havacılık faaliyetleri kapsamında hava taşımacılığı faaliyetleri içinde yer almaktadır. "Havayolu Taşımacılığında Hizmet Süreci"nin detaylarını kitabın 4. Sayfasındaki Şekil 1.1'de bulabilirsiniz.

Yöneticilerin, işletme faaliyetleri ile ilgili karar alabilmeleri için faaliyetlerle ilgili bilgiye ihtiyaçları bulunmaktadır. İşletmenin, üretim, pazarlama, muhasebe, insan kaynakları ve benzeri fonksiyonları faaliyetlerin yürütülmesi sırasında ortaklaşa çalışarak faaliyetlerin yerine getirilmesi sağlanmaktadır.

İşletmelerin temel amacı kar elde etmektir. Havayolu işletmeleri için de durum aynıdır. Kar elde edip büyümek, hizmet kalitesini ve dolayısıyla müşteri memnuniyetini artıracak hizmetlerin devamlılığını sağlamak havayolu işletmelerinin temel amaçlarını oluşturmaktadır. Bu amaçların gerçekleştirilebilmesi için havayolu işletmesi kara etki eden en temel iki unsur olan gelirlerini/karlarını ve giderlerini/maliyetlerini yönetebilmelidir.

Karın artırılabilmesi için gelirlerin artırılması en kolay yol olarak öne çıksa da havayolu taşımacılığı sektörü gibi rekabetin oldukça yoğun olduğu ortamlarda satış gelirlerinin artırılması çok kolay olmamaktadır. Satış gelirleri işletmelerin en temel geliridir. Satılan hizmet miktarı ile hizmetin fiyatının çarpımı satış gelirini oluşturmaktadır. Satılan hizmet miktarını artırmak tam kapasiteye yakın çalışan işletme açısından kapasite artışı anlamına gelmektedir. Havayolu işletmesi açısından koltuk sayısı temel kapasite göstergelerinden birisi

olduğundan kapasite artışı, işletmenin yeni uçak filosu yatırımları anlamına gelmekte ve bu da bazı sabit maliyetlerin artışı sonucunu doğurmaktadır. Karları artırabilmenin bir diğer yolu da aslında işletmelerin nisbeten kontrollerinde olan gider ve maliyetlerini yönetebilmeleriyle mümkündür.

Havayolu İşletmelerinde Bilgi Sisteminin Yapısı ve İşleyişi

İşletmelerin faaliyet gösterebilmeleri, faaliyetleriyle ilgili olarak sahip oldukları bilgilerle mümkündür. Bilgiyi, işlenmiş, anlamlı hale getirilmiş veriler topluluğu olarak ifade edebiliriz. Muhasebe verisini, işletme faaliyetleri sırasında ortaya çıkan finansal işlemler(işletmenin varlıklarında, borçlarında ve sermayesinde değişim yaratan işlemler); muhasebe bilgisini ise bilanço, gelir tablosu, nakit akış tablosu, özkaynak değişim tablosu gibi tablolar ve finansal raporlar olarak ifade edebiliriz.

Verileri bilgiye dönüştüren sisteme, diğer bir ifadeyle, bilgi üreten sisteme bilgi sistemi adı verilmektedir. Sistem, bir amaç doğrultusunda faaliyet gösteren, elemanlardan oluşan ve bu elemanlar arasında etkileşim bulunan, girdi-süreçleme-çıkış akışına sahip olan ve sınırları bulunan bir yapı olarak tanımlanmaktadır. Sistem bir amaç doğrultusunda faaliyet göstermektedir. Sistem elemanlardan oluşmaktadır. Sistem elemanları arasında iletişimin/etkileşimin bulunması gerekmektedir. Sistemde girdi-süreçleme-çıkış akışı vardır.

Havayolu işletmelerinde de temel olarak sistem yapısı aynıdır. Havayolu işletmeleri çevreden sağladığı girdileri (para, araç-gereç, işgücü, ilkmadde ve malzeme, vb.) amaçlarına uygun bir biçimde bir araya getirerek taşımacılık faaliyeti amacını yerine getirmeye çalışmaktadır.

Havayolu İşletmelerinde Muhasebe Süreci

Muhasebe, işletme faaliyetleri sırasında ortaya çıkan finansal nitelikli verileri genel kabul görmüş muhasebe kavram ve ilkeleri doğrultusunda toplayan, kaydeden, sınıflandıran, özetleyen; analiz etmek ve yorumlamak yoluyla da ilgili bilgi kullanıcılarına işletmenin finansal durumunu, faaliyet sonuçlarını ve işletmeyle ilgili diğer finansal bilgileri raporlar olarak sunan bir bilgi sistemidir.

Muhasebe süreci, işletmelerin faaliyet gösterdikleri dönem içinde yapmış oldukları mali işlemler bütünü ifade etmektedir. İşletmelerin faaliyete başladıkları ilk dönemde muhasebe süreci, işe başlanılan tarihte dönem sonu arasındaki zamanda gerçekleştirilen işlemleri ifade etmektedir.

Bu kısa açıklamadan hareketle bir işletmenin muhasebe sürecini işe yeni başlayan ve işine devam eden işletmeler açısından ele almakta fayda bulunmaktadır. İşe yeni başlayan işletmelerde dönem başında şu işlemler yapılmaktadır; Dönem başı envanterinin yapılması, Dönem başı envanterine dayanarak dönem başı bilançosunun oluşturulması, Envanter bilgilerinin envanter

MUH401U-HAVACILIK İŞLETMELERİNDE MUHASEBE UYGULAMALARI

Ünite 1: Havacılık İşletmelerinde Muhasebe Sistemi

defterine geçirilmesi ve Dönem başı envanterine dayanarak yevmiye defterine açılış kaydının yapılması.

İşine devam eden işletmelerde ise, açılış bilançosundan hareketle açılış kayıtları yapılır.

İster işine yeni başlamış, ister işine devam eden işletme olsun, açılış kayıtlarının ardından açılış kayıtları büyük deftere aktarılır ve günlük işlemler belgelendirilerek yevmiye defterine kaydedilir. Yevmiye defterine yapılan kayıtlar büyük deftere aktarılır. Yılın her günü, günlük işlemlerin belgelenmesi, yevmiye defterine kayıt ve büyük deftere aktarma işlemleri yapılırken ay sonlarında yevmiye defterinden büyük deftere yapılan aktarmaların matematiksel doğruluğunu sağlamak üzere mizanlar hazırlanır. Mizanlar, birikimli(kümülatif) olarak hazırlanmaktadır.

İşletmeler faaliyetlerini sürdürebilmek için bir takım varlıklara (para, stok, makina-techizat, taşıtlar, demirbaşlar, vb..) sahip olmak durumundadır. Temel muhasebe eşitliği olarak ifade edilen bu durum $\text{varlıklar} = \text{kaynaklar}$ veya $\text{varlıklar} = \text{borçlar} + \text{sermaye}$ şeklinde gösterilmektedir. Bilanço, işletmenin varlıklarını, borçlarını ve sermayesini hazırlandığı tarih itibarıyla göstermektedir.

Dönem içinde meydana gelen finansal olayları bilanço üzerinden izlemek hem iş yükü açısından hem de özellikle ilgili unsurlardaki değişimlerin izlenmesini olumsuz kılması açısından kullanışlı değildir. Bu amaçla meydana gelen değişimlerin varlıklar, kaynaklar, gelirler ve giderler bazında izlenmesi gerekmektedir. Sayılan unsurlarda meydana gelen değişimlerin izlendiği çizelgeye de hesap adı verilmektedir.

Hesap planı, işletmelerde kullanılan hesapları belirli bir sistem içerisinde amaca ve kontrole uygun şekilde bölümleyen, bu bölümleri sınırlayan ve açıklayan, aynı nitelikli işlemlerin sürekli olarak hep aynı hesaplara kayıtlarını sağlayan yönergelerdir. Ülkemizde faaliyet gösteren işletmelerin kullanması amacıyla genel hesap planı oluşturulmuş, 1994 yılından başlamak üzere bilanço esasına göre defter tutmakla birlikte faaliyet konuları bakımından, farklı durumda bulunan finansal kurumlar dışında kalan tüm işletmeler için Tekdüzen Hesap Planı'na uyma zorunluluğu getirilmiştir. Tekdüzen hesap planının dayandığı hesap çerçevesi 1 Seri No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde şöyle belirtilmiştir;

Hesap Sınıfları

- Dönen Varlıklar
- Duran Varlıklar
- Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
- Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar
- Öz Kaynaklar
- Gelir Tablosu Hesapları
- Maliyet Hesapları
- (SERBEST)
- Nazım Hesaplar

Kitabın 10. ve 16. sayfaları arasında havayolu işletmelerinde kullanılabilecek örnek hesap planına ulaşabilirsiniz.

Dönem içinde sermayede artış ve azalışa yol açan işlemler gelir ve gider işlemleri olarak ifade edilmektedir. Dolayısıyla ortaya çıkan bir gelir sermayede artışa; bir gider ise azalışa yol açacaktır. Gelir ve gider arasındaki fark ise kar veya zarar olarak yansıyacaktır. İşletmeler, mal ve hizmet satışlarından, bankadaki mevduatlarından, kiraya vermiş olduğu binalardan, sattığı duran varlıklarından, kur farklarından ve sayısı artırılabilir bir çok işlemde gelir ve kar elde edebilirler veya gider ve zarara uğrayabilirler. İşletmelerde gelir ve giderlere ilişkin hesaplar Tekdüzen hesap planında 6 kod numaralı hesap sınıfında yer almaktadır. Kitabın 17. ve 18. sayfalarında bir havayolu işletmesinin ana faaliyetine ilişkin örnek hesap planını görebilirsiniz.

Havayolu İşletmelerinde Hizmet Üretim Maliyetinin Oluşumu

Tekdüzen hesap planında maliyetlerle ilgili hesaplar 7 kodlu hesap sınıfında yer almaktadır. Maliyet hesapları, mal ve hizmetlerin planlanan biçim ve niteliğe ulaşana kadar katlanılan giderlerin toplandığı hesaplar olarak tanımlanmaktadır. Tekdüzen muhasebe sistemi finansal muhasebe ve maliyet muhasebesini hem aynı çatı altında toplayarak birlikte yürütebilen, hem de istenildiğinde ayrı ayrı bağımsız olarak da yürütebilen kendine özgü bir düzenlemedir.

Maliyet hesapları, uygulayan işletmelere kolaylık sağlaması amacıyla 7/A ve 7/B seçenekleri şeklinde kullanılmaktadır. Bir önceki yıldaki net satış büyüklüğü veya aktif büyüklüğü belli bir tutarın üzerinde olan işletmeler 7/A seçeneğini; bu tutarın altında olan işletmeler ise ister 7/A seçeneğini isterlerse 7/B seçeneğini kullanabilmektedir. 7/A grubunda yer alan maliyet hesapları fonksiyon esasına göre muhasebeleştirilirken, 7/B grubunda yer alan hesaplar gider çeşidi esasına göre muhasebeleştirilmektedir.

710 Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri, 720 Direkt İşçilik Giderleri ve 730 Genel Üretim Giderleri hesapları mamul üreten işletmelerde kullanılmaktadır. Üretim sırasında ortaya çıkan direkt giderler ile endirekt giderler 71, 72 ve 73 no'lu hesap gruplarında yer alan hesaplarda muhasebeleştirilirler. Hizmet işletmeleri ise 74 no'lu hesap grubunda yer alan 740 Hizmet Üretim Maliyeti, 741 Hizmet Üretim Maliyeti Yansıtma hesabı ve 742 Hizmet Üretim Maliyeti Fark hesaplarını kullanarak hizmet maliyetini muhasebeleştirirler.

Hizmet işletmelerinin hizmet üretiminde katlandıkları fiili giderler 740 Hizmet Üretim Maliyeti'nde muhasebeleştirilir. Bu konu ile ilgili örnekleri kitabın 20. sayfasında bulabilirsiniz.

Üretim işletmelerinde üretim için ilk madde ve malzeme kullanımı ilk madde ve malzemenin direkt veya endirekt

MUH401U-HAVACILIK İŞLETMELERİNDE MUHASEBE UYGULAMALARI

Ünite 1: Havacılık İşletmelerinde Muhasebe Sistemi

malzeme olma durumuna göre 710 Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri hesabında veya 730 Genel Üretim Giderleri hesabında muhasebeleştirilmektedir. Üretilen hizmetin maliyetinde yalnızca ilk madde ve malzeme maliyeti bulunmamaktadır. Dönem içinde gerçekleşen işçilik giderleri, amortisman giderleri, bakım giderleri, sigorta giderleri, iletişim giderleri, diğer üretim giderleri vb giderler de ilgili hizmetin maliyetinin hesaplanmasında dikkate alınmalı ve hizmet üretim maliyetine dahil edilmelidir. Bu giderlerin yanı sıra hizmet maliyetine dahil edilmeyip ilgili dönemin gideri olarak muhasebeleştirilecek giderler de ilgili aktif ve pasif hesaplarla karşılıklı çalıştırılarak muhasebeleştirilir. Gelir tablosu hesaplarında toplanmış olan giderler ve maliyetler, dönem içinde elde edilen gelirlerle karşılaştırılarak dönemin karı hesaplanır. Ayrı ayrı hesaplarda izlenen giderlerin ve gelirlerin ortak bir hesap altında toplanması ve karın veya zararın belirlenmesi gerekmektedir. Bu amaçla gider hesapları ve gelir hesapları 690 DÖNEM KAR/ZARAR hesabına aktarılır. 690 DÖNEM KAR/ZARAR hesabının alacak toplamı gelirler ve karların toplamını; borç toplamı ise giderler ve maliyetlerin toplamını göstermektedir.

Gelir tablosu, işletmenin belirli bir dönem içindeki faaliyet sonuçlarını gösteren tablodur.

MUH401U-HAVACILIK İŞLETMELERİNDE MUHASEBE UYGULAMALARI

Ünite 2: Havacılık Gelirlerinin Muhasebeleştirilmesi

Giriş

Havacılık işletmeleri diğer ticari işletmelerde olduğu gibi kâr elde etme, topluma hizmet etme, istihdama katkı sağlama gibi genel amaçları taşımanın yanında, emniyet kuralları ile donatılmış, genellikle yatırım maliyeti yüksek, buna karşılık kâr oranı düşük işletmelerdir. Havacılık işletmeleri, yapılan işin gereği olarak çoğu zaman birbirinin müşterisi durumundadır. Havayolu işletmeleri havaalanına iniş ve havaalanından kalkış için, başta havaalanı olmak üzere, hava trafik, yer hizmetleri, güvenlik, bakım kuruluşları gibi işletmelerin hizmetlerini satın almak zorundadır.

Hasılat ve Kâr Kavramları

Genel olarak herhangi bir işletme için ana faaliyet konusunu oluşturan mamul, mal ya da hizmet satışları hasılatı oluşturur. Dar anlamda hasılat, bir işletmenin belirli bir dönemde mal teslimi veya hizmet sunumu sonucunda elde ettiği brüt değerler şeklinde tanımlanabilir. Başka bir ifadeyle hasılat, malların teslimi ya da hizmetlerin yerine getirilmesi ana faaliyetleri ile birlikte, bunlara yardımcı olan etkinlikleri de kapsayan tüm olağan faaliyetlerin sonucunda bir dönem içinde varlıklardaki artışlar ya da borçlardaki azalışlardır.

Hasılat, işletmenin esas müşterilerinden elde edilen geliri ifade eder. Hasılatın, onu elde etmek için katlanılan maliyetle karşılaştırılması sonucunda brüt kâr veya zarar ortaya çıkar. Brüt satış kârı, işletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili performansını göstermesi bakımından önemli bir başarı ölçütü olarak da değerlendirilir.

Finansal tabloların hazırlanma ve sunulma esaslarına ilişkin kavramsal çerçevede gelir, hesap dönemi boyunca, sermaye sahiplerinin katkıları dışındaki, nakit girişleri veya varlıklardaki artışlar ya da borçlardaki azalışlar şeklinde öz kaynaklarda artışa neden olan ekonomik faydalardaki artışlar olarak tanımlanmıştır. “TMS-18 Hasılat” standardında ise, hasılat, işletmenin olağan faaliyetleri neticesinde ortaya çıkan gelirdir ve satışlar, ücretler, faiz, temettü, isim hakları gibi çeşitli adlar almaktadır şeklinde tanımlanmıştır.

Havacılık İşletmelerinde Gelirlerin Sınıflandırılması

Muhasebe sistemi içinde gelirler farklı açılardan sınıflandırılabilir. Genel gelir sınıflaması, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği kapsamında yayımlanarak, ülkemizde 1994’ten beri uygulanan Tekdüzen Hesap Planı (THP) ile belirlenmiştir. Faaliyet sonuçlarının raporlandığı gelir tablosunun oluşturulması bakımından gelirler; Ana faaliyet gelirleri, Diğer faaliyetlerden gelirler, Faaliyet dışı gelirler olmak üzere üç grupta ele alınmaktadır. Son dönemde çeşitli güncellemelerle muhasebe uygulamaları üzerinde etkili olan muhasebe standartlarında ise, ana faaliyet ve diğer faaliyet gelirleri şeklinde ikili bir ayırım tercih edilmektedir. Ana faaliyet gelirleri, işletmenin esas

faaliyet konusu olarak seçtiği alanla ilgili olarak gerçekleştirdiği mal/mamul/hizmet satışlarından elde edilen tutarlardır. Diğer faaliyetlerden gelirler ise, hemen her işletmede yan faaliyet olarak karşılaşılabilecek işlemlerden elde edilen tutarlardır. Bu tür gelir kaynakları genel işletmecilik faaliyetleri ile ilgili olmakla birlikte, havacılık faaliyetleri ile doğrudan ilişkilendirilemeyen işlem ve olaylardır.

Türkiye’deki işletmelerde (finans sektörü hariç) gelirlerin izlenmesi için Tekdüzen Hesap Planı’ndaki gelir hesapları kullanılmaktadır. Tekdüzen Hesap Planında gelirler, 6 kodlu hesap grubu olarak düzenlenmiştir. Ana faaliyet gelirlerinin izlenmesi için belirlenen ana hesaplar; Yurtiçi Satışlar, Yurtdışı Satışlar ve Diğer Gelirler şeklindedir. “Tekdüzen Hesap Planında Gelir Hesapları”nın detaylarını kitabın 35. Sayfasında Tablo 2.1’de görebilirsiniz.

600 Yurtiçi Satışlar Hesabı: Yurt içindeki gerçek ve tüzel kişilere satılan mal ve hizmetler karşılığında alınan ya da tahakkuk ettirilen toplam değerlerin izlendiği hesaptır. Satış gerçekleştiğinde hasılat tutarı bu hesaba alacak kaydedilir.

601 Yurtdışı Satışlar Hesabı: Yurt dışına satılan mal/hizmet karşılığında alınan ya da alınacak değerlerin izlendiği hesaptır. İşleyişi Yurtiçi Satışlar hesabı gibidir.

602 Diğer Gelirler: İşletmenin korunması, ihracatı teşvik ya da hükümet politikasına uyma zorunluluğu karşısında oluşan, işletmenin hasılatındaki düşüklüğü veya faaliyet zararını gidermek için, sermaye katkısı niteliğinde olmayan mali yardımlar, devletin bazı malları vergi yükümlülüklerinden istisna etmesi yoluyla yaptığı yardımlar (vergi iadesi) ve satış tarihindeki vade farkları bu hesapta izlenir.

Havayolu işletmelerinde gelirin iki temel kaynağı vardır: yolcu ve yük. Gelir hesapları yolcu ve yük (kargo) işlemlerinden elde edilen gelirleri izlemeye olanak verecek şekilde düzenlenir. Havayolu işletmelerinde ana faaliyet gelirleri; yolcu gelirleri, kargo gelirleri ve diğer gelirler olarak sınıflandırılabilir. Yolcu gelirleri, havayolu ile taşınan yolculardan alınan bilet ücretlerinden oluşur. Havayolu ile gerçekleştirilen trafik birimi (km/mil) başına getiri (yield) şeklinde tanımlanır. Kargo gelirleri, yolcu ile birlikte taşınan kargo yanında yalnızca kargo taşımacılığında elde edilen gelirler, posta taşıma gelirleri ve kargo ile bağlantılı diğer gelirler bu grupta yer alır. Yolcu gelirlerinin hesaplanmasında olduğu gibi, kargo ve posta gelirleri de taşınan mesafe (km/mil) ile ilişkilendirilerek hesaplanır. diğer gelirler adı altında toplanabilir. Diğer gelirler; bilet iade ve değiştirme işlem gelirleri, sık uçan yolcu programlarından kullanılmayan puan gelirleri, uçuş yapmayan yolcu gelirleri, acentelerin hatalı ve sanal rezervasyon işlemlerinden doğan cezalara ilişkin gelirler, gümrüksüz satış (duty free) gelirleri, karayolu ile yolcu taşıma gelirleri, uçak içi internet kullanım gelirleri, kayıp bilet gelirleri, kargo ambar ve

MUH401U-HAVACILIK İŞLETMELERİNDE MUHASEBE UYGULAMALARI

Ünite 2: Havacılık Gelirlerinin Muhasebeleştirilmesi

ordino gelirleri, uçuş eğitim gelirleri, hat bakım gelirleri, haberleşme ve reklam gelirleri vb. şeklinde sıralanabilir.

Havayolu işletmelerinde operasyonel performansın tek göstergeye bağlı olarak değerlendirilmesi söz konusu değildir. Bu amaçla kullanılan ölçüt; yolcu taşımacılığında Sunulan Koltuk Kilometre veya Mil (Available Seat Kilometers or Mile – ASK/ASM), yük taşımacılığında ise Arzedilen Ton Km/Mil olmaktadır.

Havayolu işletmeleri, yolcu gelirlerini artırma yöntemi olarak gelir yönetimi uygulamaktadırlar. Buna göre talep yoğunluğu olan zaman dilimlerine veya doluluk oranına göre değişen fiyatlarla gelirin ençoklanması hedeflenmektedir. Gelir yönetimi uygulamasıyla bir yandan yolcuların erken rezervasyon yapmaları teşvik edilirken diğer yandan doluluk oranı artırılmak suretiyle gelir artışı sağlanmış olur. Böylece uçurulan her bir koltuktan daha çok birim gelir ve yüksek doluluk oranı ile kapasiteyi verimli kullanma olanağı elde edilir.

Havaalanlarında hasılat ya hava aracına (uçak sahibine/işleticisine) ya da yolculara verilen hizmetlerden elde edilir. Hava araçlarının havaalanı tesislerini ve araçlarını kullanmasına bağlı olarak konma, konaklama, bakım, yakıt ikmal, apron aydınlatma gibi hizmetlere karşılık alınan ücretler hava araçlarından elde edilen hasılatı oluşturur. Yolculara sunulan terminal hizmetleri, bagaj, güvenlik, ulaşım vb. hizmet bedelleri de yolculardan elde edilen hasılatı oluşturur. Havaalanlarında ana faaliyet gelirleri şunlardır: hava trafiği ile ilgili gelirler, yer hizmetleri gelirleri, imtiyazlar ve kira gelirleri, diğer gelirler. Hava trafiği ile ilgili gelirler, esas olarak havaaracı (uçak) ya da yolcu veya yük (kargo) hareketlerine bağlı olarak ortaya çıkan gelirlerdir. Havaaracına bağlı olarak ortaya çıkan en belirgin gelir iniş (konma) ücretleridir. Havaalanlarında ayrıca belli bir sürenin aşılması durumunda uçak park (konaklama) ücreti alınır. Hava sahasının kullanımı (seyrüsefer) ücretleri havaaracı ile ilgili bir diğer gelir kalemini oluşturur. Yolcu hizmet geliri hemen her havaalanında uygulanan temel gelir kalemlerinden biridir. Havaalanını kullanan her yolcudan havaalanı terminal tesis, kolaylık ve hizmetlerinden yararlanma karşılığı olarak bir miktar ücret alınır. Genellikle yolcu bilet ücretine ek olarak tahsil edilen bu ücret havaalanının statüsüne, yoğunluğuna ve yolcunun uçuşuna göre değişebilmektedir. Yer hizmetleri gelirleri, günümüzde genellikle havaalanı işletmesi tarafından sunulmamakla birlikte yer hizmetleri, havaalanlarının temel hizmet alanlarındandır. Dolayısıyla yer hizmetleri gelirleri de havaalanı geliri olarak ele alınmaktadır. Bu kapsamda gerçekleştirilen faaliyetler; genel olarak trafik ve ramp olmak üzere iki ana gruba ayrılabilir. Yolcu ile ilgili olarak; bilet kontrol (check in) işlemleri, uçağa yönlendirme (boarding) işlemleri, nitelikli yolcu ağırlama (lounge) hizmetleri, kargo ve posta ile ilgili evrak işlemleri, bilgi hizmetleri, yükleme ve boşaltma belgelerinin hazırlanması gibi işlemlerden elde edilen gelirler bu kapsamdadır. Genellikle uçağa verilen

hizmetler (ramp) kapsamında; bagaj işlemleri, yükleme ve boşaltma işlemleri, uçak içi temizlik, tuvalet ve su hizmetleri, yiyecek içecek (catering) malzemesi taşıma hizmetleri, hat bakım, uçak çalıştırma, güç kaynağı temini, uçak itme-çekme, park işlemleri, yakıt ikmal ve buzlanmayı engelleme işlemleri sayılabilir. İmtiyazlar ve kiralalar (concessions), son yıllarda havaalanlarının en önemli gelir grubunu oluşturan hizmetler olarak dikkat çekmektedir. Akaryakıt istasyonları, perakende ticareti yapan işletmeler, yiyecek içecek hizmeti sunanlar bu grubun en belirgin aktörleridir. Diğer gelirler, havaalanlarının konumundan kaynaklanan bazı ayrıcalıkları gelire dönüştürmek mümkündür. Ticari ve ekonomik faaliyetlerin yanında, kültür, sanat, spor vb. şehir yaşamının hemen her tür özelliğini içinde barındıran kuruluşlardır.

Yer hizmeti işletmelerinin ana faaliyet gelirleri şunlardır: temsil gelirleri, ramp gelirleri, bakım hizmeti gelirleri ve diğer gelirler.

İşletmelerin ana faaliyet konuları dışında, genel amaçlı işletmecilik uygulamaları ile ilgili olarak yaptıkları işlerden kâr payı, faiz, komisyon, kira, danışmanlık ve eğitim gibi çeşitli gelirlerinin ortaya çıkması muhtemeldir.

Havacılık İşletmelerinde Gelir Döngüsü ve Kullanılan Belgeler

Hasılat işlemleri müşterinin talebini/siparişi mal/hizmet sağlayıcısına iletmesiyle başlar, malın teslimi/hizmetin yerine getirilmesi ve tahsilat ile tamamlanır. Bu süreci havayolu ve havaalanı işletmeleri için ayrı ele almakta yarar var. Havayolu işletmelerinin hizmeti genel olarak yolcu ve yük taşımadır. Kitabın 41. Sayfasındaki Şekil 2.1’de “Havayolu İşletmelerinde Bilet Satış ve Tahsilat Süreci” ile ilgili detayları görebilirsiniz.

Havayolu işletmelerinin hizmet satış sürecinde kullanılan belgelerden en çok bilineni yolcu biletidir. Yük (kargo) taşımacılığında da yük taşıma senedi (konşimento) kullanılır. Genel olarak satışın kaydına esas olan belge faturadır. Havayoluyla seyahatin taraflar arasındaki sözleşmesi niteliğindeki yolcu bileti, üzerinde pek çok bilgiyi barındırır. Günümüzde havayolu taşımacılığı, e-ticaret (elektronik bilet) uygulamaları ile kesintisiz, aracısız ve maliyetsiz rezervasyon ve bilet satış hizmeti verebilmektedir. İlk üçü birim (IATA) kodu olmak üzere 13 haneli numarayı taşıyan e-bilet; “elektronik ortamda düzenlenen ve muhatabına elektronik veya kağıt ortamda teslim edilen bilet” şeklinde tanımlanmıştır. Elektronik bilet en az şu bilgileri içermelidir: havayolu işletmesinin ünvanı, yolcunun adı-soyadı, belge numarası (13 haneli), düzenlenme tarihi, yapılan hizmetin türü ve tutarı, Ödeme türü (nakit/kredi kartı/banka kartı/ havale/promosyon vb.)

Yük (kargo) taşımacılığında ise “havayolu yük taşıma senedi/ havayolu konşimentosu (AirWaybill-AWB) temel taşıma belgesi işlevini görmektedir. Bu belge taşınacak yük ile ilgili olarak, taşıyıcı (operatör) havayolu işletmesi ile yük sahibi veya komisyoncu (freight forwarder)

MUH401U-HAVACILIK İŞLETMELERİNDE MUHASEBE UYGULAMALARI

Ünite 2: Havacılık Gelirlerinin Muhasebeleştirilmesi

arasında yapılan taşıma sözleşmesidir. Ayrıca yük yerleşim planını ve yüklerin hangi sıra ile indirileceğini ayrıntılı şekilde gösteren “Yük Manifestosu” da diğer bir taşıma belgesi olarak belirtilebilir.

Yüklerin, yük sahipleri adına çeşitli taşımacılık yollarıyla taşınmasına aracılık eden freight forwarder, sevkiyat, depolama, dağıtım, gümrükleme, sigorta hizmetleri gibi lojistik faaliyetleri yürüten uzman organizatördür.

Fatura, satılan mal veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı tutarı göstermek üzere, malı satan veya işi yapan tarafından müşteriye verilen belgedir. Faturada; düzenleme tarihi, seri ve sıra numarası, düzenleyenin adı, ünvanı, adresi, vergi numarası ve dairesi, müşterinin adı, adresi, vergi numarası ve dairesi, malın cinsi, miktarı, birim fiyatı ve tutarı, teslim tarihi ve irsaliye numarası gibi bilgiler bulunur (VUK, md.229-232). Bu amaçla fatura yerine geçen belgeler VUK md.233’te şöyle sıralanmıştır: perakende satış fişleri, makineli kasaların kayıt ruloları, giriş ve yolcu taşıma biletleri.

Bilindiği üzere, 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 6. maddesine göre, Türkiye’de yapılan veya Türkiye’de yararlanılan hizmetler vergiye tabidir. Kanunun 7. maddesinde ise, Türkiye ile yabancı ülkeler arasında ve transit taşımacılık işlerinde hizmetin iç parkura isabet eden kısmı Türkiye’de yapılmış sayılır denilmektedir. Özetle havayolu işletmelerinin yurt içi yolcu ve yük taşıma işleri ile bunların yanında hizmet bedeli, komisyon gibi ücretler üzerinden yürürlükteki oranlarla KDV hesaplanacak, dış hat uçuşlarında ise KDV hesaba katılmayacaktır. Havaalanında hava aracına yapılan temizlik, yönlendirme, buz çözme gibi yer hizmetleri ile havaalanı vergisi adı altında uygulanan hizmet bedelinden de KDV hesaplanmayacaktır.

Tahsilat Süreci ile İlgili Hesaplar

Hasılatın/gelirin işletmeye katkı sağlaması için, gelir döngüsünün tamamlanması, yani tahsilatın gerçekleşmesi gerekir. Kelime anlamı toplama, elde etme olan tahsilat, nakit Türk parası veya yabancı para şeklinde olabileceği gibi, banka hesabı üzerinden de yapılabilir. Tahsilat peşin mal veya hizmet satışlarından, çek veya senetlerden, banka EFT/havale işlemlerinden olabilir. Tahsilat işlemlerinin muhasebeleştirilmesi için kullanılan hesaplar kasa, alınan çekler, bankalar veya diğer hazır değerler şeklindedir. Tahsilat işlemlerinde kullanılan hesaplar ve işleyişi şunlardır: Kasa Hesabı, Alınan Çekler Hesabı, Bankalar, Diğer Hazır Değerler, ve Kredi Kartlarından Alacaklar.

Havacılık İşletmelerinde Gelirlerin ve Tahsilatın Muhasebeleştirilmesi

Havacılık işletmelerinde gelirlerin izlenmesi bakımından pazarlama, operasyon gibi faaliyet birimleri ile muhasebe arasında bağlantının kurulmasına gereksinim vardır.

Hasılatın/gelirin gerçekleşmesi/tahakkuk etmesi için geliri doğuran olayın gerçekleşmesi; mamulün/malın teslim

edilmiş, hizmetin/taahhüdün yerine getirilmiş olması gerekir. Hasılat/gelir peşin satış karşılığında nakit para şeklinde olabileceği gibi, alacak hakkının doğması da tahakkuk işlemini gösterir. Dönemsellik işletmenin belli bir zaman diliminde (1 ay, 1 yıl) elde ettiği gelir ile aynı dönemde katlandığı giderin karşılaştırılmasını ifade eder.

Muhasebeleştirme için aşağıdaki durumlar belirleyici olur;

- Hizmetin tamamen ya da önemli oranda yerine getirilmesi,
- Hasılat tutarı ve zamanının makul bir güvenilirlikle belirlenebilmesi,
- İşleme bağlı olarak bir hakkın veya mülkiyetin el değiştirmesi.

Hasılatın gerçekleşmesinde kuşku varsa, hasılatın kaydedilmesi için kesin tahsilat beklenebilir. Satışlarda vade farkı uygulanması, şüpheli alacaklar, satıştan iadeler, iskonto ve indirimler gibi bazı durumlarda da hasılatta düzeltme yapmak gerekebilir.

Kitabın 49. ve 53. sayfaları arasında “Havayolu Gelirlerinin Muhasebeleştirilmesi” örneğini görebilirsiniz.

Kitabın 53. ve 54. sayfalarında “Havaalanı Gelirlerinin Muhasebeleştirilmesi” örneğini görebilirsiniz.

MUH401U-HAVACILIK İŞLETMELERİNDE MUHASEBE UYGULAMALARI

Ünite 3: Havayolu Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi

Maliyetle İlgili Kavramlar ve Maliyet Türleri

Havayolu işletmelerinin ana faaliyet konusu havayoluyla ulaşım hizmeti sağlamaktır. Havayolu hizmetinin oluşumunda tüketilen unsurlar için katlanılan bedel havayolu hizmet üretim maliyetini oluşturur. Havayolu hizmetinin üretilmesi için gerekli olan unsurların saptanması, hizmet üretim maliyetinin nelerden oluştuğunu belirlememizi sağlayacaktır.

Genel anlamıyla maliyet, bir şeye sahip olabilmenin bedelidir. Bir varlığa sahip olmak ya da hizmetten yararlanmak için katlanılan bedel, o varlığın veya hizmetin maliyeti olmaktadır. Maliyet, hedeflenen sonuca ulaşmak için katlanılması gereken fedakârlıkların para ile ölçülebilen tutarı şeklinde tanımlanabilir. İşletme faaliyetleri, birtakım ekonomik değerlerin kullanılmasıyla gerçekleştirilir.

Gider, işletmeye ekonomik yarar sağlamak amacıyla elden çıkarılan, tüketilen varlıkların değeri olarak tanımlanabilir. Diğer bir ifadeyle gider, belli bir amaca ulaşmak için yapılan normal tüketimlerdir. Gider ile maliyet arasında yakın ilişki olmakla birlikte gider, yararı tükenmiş maliyet olarak da ifade edilebilir.

Harcama bir varlığın edinilmesi, hizmetin sağlanması ya da zararın karşılanması amacıyla para veya başka bir varlık verme, hizmet sunma, borç altına girme dir.

Zarar ise, işletmeciliğin acı gerçeklerinden biridir. Ticari hayatta istenmeyen fakat karşılaşılma olasılığı yüksek olan bir sonuçtur. Varlıkların amaç dışı tüketilmesi, aşırı veya kontrolsüz kullanılması, çalınmış, kaybolmuş olması gibi nedenlerle oluşan kayıplar zarar olarak tanımlanır.

Maliyeti tanımlarken genellikle bir şeye dayandırmak gerekir. Söz konusu dayanak, maliyeti hesaplanmak istenen maliyet nesnesi (cost object) olarak ifade edilen unsur olan mal, hizmet, faaliyet, bölüm veya herhangi bir nesnedir. Oluşan maliyetin maliyet nesnesine (mamule/hizmete) yüklenmesine olanak sağlayan tüketim faktörü ise (faaliyet, eylem, gider türü) maliyet sürücüsü (cost driver) adını alır. Maliyetin çıkış noktasına ya da maliyeti hesaplanmak istenen duruma göre maliyet türleri; direkt-endirekt, değişken-sabit, dönem-üretim, gerçekleştirileceğe ait, ilgili-ilgisiz, kontrol edilebilir-edilemez, toplam-birim-marjinal, batık-fark-alternatif maliyet şeklinde ele alınabilir.

Direkt (Dolaysız) Maliyetler, üretim faaliyeti ile doğrudan ilişkilendirilebilen, mamul ve/veya hizmetlere dağıtım anahtarı kullanmadan yüklenebilen giderlerden oluşur. Üretim faaliyeti durduğunda bu tür giderler gerçekleşmez.

Endirekt (Dolaylı) Maliyetler, gerçekleşme yeri ve şekli itibarıyla üretim miktarı ile doğrudan ilişkilendirilemeyen giderlerden oluşur. Aynı zamanda hesaplama güçlükleri nedeniyle bu tür giderler, ancak uygun dağıtım anahtarları kullanılarak üretilen mamul ve/veya hizmet maliyetine yüklenirler.

Değişken Maliyetler, üretim hacmine (mamul/ hizmet miktarına) bağlı olarak artıp azalan giderlerden oluşur. Bu tür giderlerin üretim miktarıyla doğru orantılı olarak değişeceği kabul edilir.

Sabit Maliyetler, belli bir üretim aralığında, üretim miktarına bağlı olarak değişmeyen giderlerden oluşur.

Karma Maliyetler, işletme faaliyetlerine konu olan maliyetler bazen kararlı davranışlar sergilemez, değişken ya da sabit olma özelliği süreklilik göstermez. Bu tür giderlerin bir kısmı üretim faaliyetine paralel değiştiği halde, üretim durduğunda tamamen ortadan kalkmaz (yarı değişken) veya belli bir üretim düzeyinde sabit kaldığı halde, söz konusu sınır aşıldığında sıçramalar şeklinde artar (yarı sabit).

İşletme faaliyetlerine göre sınıflandırıldığında giderleri iki grupta ele almakta yarar vardır. Birinci grup, işletmenin ana faaliyetini oluşturan mal/hizmet üretimi için katlanılan giderlerden oluşur. İkinci grup ise üretime doğrudan katılmayan dönem giderleridir. Üretim Maliyeti, mamul/hizmet üretim maliyetini oluşturan giderlerin toplamıdır. Mamul üreten işletmelerde üretim giderleri; direkt ilk madde ve malzeme giderleri, direkt işçilik giderleri, ve genel üretim giderlerinden oluşur. Bu giderlerin toplamı, belli bir dönemde üretilen mamullerin maliyetini verir. Buradan elde edilen birim maliyet, satılan mamul miktarı ile ilişkilendirilerek satılan mamullerin maliyeti bulunur. Havayolu, havaalanı gibi hizmet işletmelerinde üretim sürecinde yapılan tüketimler hizmet üretim maliyeti adı altında toplanır. Yakıt tüketimi, işçilik, sigorta, amortisman, vergi, haberleşme gibi pek çok unsurdan oluşan hizmet üretim maliyeti, dönemsel olarak satılan hizmet maliyetine dönüştürülür. Dönem Giderleri, bir hesap döneminde işletme işlevleri temelinde gerçekleşen giderlerdir.

Gerçekleşen Maliyetler, mamul ya da hizmet üretimi sonunda fiili tüketimin hesaplanmasıyla bulunan, katlanmış maliyetlerdir. Gelecekteki Maliyetler, belli bir üretim miktarı için, deneyimsel ve sezgisel olarak gelecekte olması beklenen (tahmini) ya da belli koşullar altında, bilimsel yöntemlerle olması gereken (standart), öngörölmüş maliyetlerdir.

Alınacak kararı etkileme durumuna göre giderler, kararla ilişkisine göre ayrılabilir. Kararın alınmasında etkili olan giderler ilgili, kararda dikkate alınmayacak giderler ise ilgisiz olarak tanımlanabilir.

Kontrol Edilebilir Maliyetler, işletme yönetiminin/birim yöneticilerinin sorumluluk alanındaki kararla önemli bir kayba uğramadan artırılıp azaltılabilen maliyetlerdir. Kontrol Edilemeyen Maliyetler ise, sorumlu yöneticinin kararıyla engellenemeyen maliyetlerdir.

İşletmelerde maliyet muhasebesinin temel fonksiyonlarından biri, toplam ve birim maliyetleri hesaplamaktır. Toplam Maliyet, belli bir zaman diliminde gerçekleşen üretimin direkt ve endirekt maliyetlerinin

MUH401U-HAVACILIK İŞLETMELERİNDE MUHASEBE UYGULAMALARI

Ünite 3: Havayolu Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi

toplamdır. Birim Maliyet, belli bir zaman aralığındaki toplam maliyetin üretim miktarına bölünmesiyle bulunan birim başına üretim maliyetidir. Ortalama maliyet olarak da bilinir. Marjinal Maliyet, üretimdeki bir birim artışın birim maliyette meydana getirdiği artıştır. Batık maliyet, alınacak kararı etkilemeyen ve söz konusu kararla değişmeyen maliyetlerdir. Fark maliyeti, iktisattaki marjinal maliyetin, işletme yönetiminde bir birim üretim artışının toplam maliyette neden olduğu artış olarak karşılığıdır. Fırsat maliyeti, vazgeçme maliyeti ya da kaçırılan net kazanç olarak da adlandırılır.

Havayollarında Maliyet Unsurları ve Maliyet Muhasebesi

Havaaracı uçuş maliyetleri; uçuş ve kabin ekibi ücretleri, uçak yakıt ve yağ gideri, hava trafik ücretleri, havaalanı ve yer hizmeti giderleri, ve diğer ücret ve giderlerdir. Kavramsal açıklamalardan yararlanarak, havayolu maliyetleri farklı şekillerde sınıflandırılabilir. Kurumsal raporlarda yaygın kullanılan sınıflama, uçuş faaliyeti ile ilişkisine göre maliyetlerin direkt ve endirekt olarak ayrılması şeklindedir. Kitabın 68. sayfasında Tablo 3.1’de “Havayolu Maliyetleri”nin detaylarını bulabilirsiniz.

Direkt Uçuş Maliyeti, havaaracının kullanım şekline ve iş modeline bağlı olmadan her uçuşta katlanılması gereken giderlerin toplamıdır. Endirekt Uçuş Maliyeti, uçağın uçurulmasına doğrudan bağlı olmamakla birlikte yolcunun ve yükün taşınabilmesi için katlanılması gereken giderlerden oluşur. Genel olarak işletmelerin ana faaliyet konusu dışında tutulan pazarlama, satış ve dağıtım giderleri, havayolu hizmetinin bir parçası olarak gerçekleştirilir. Havayolu işletmesinin genel yönetim birimlerinde çalışanların (hukuk, muhasebe, halkla ilişkiler vb) ücret ve giderleri, havaaracı ve donanım alımıyla doğrudan ilişkilendirilebilen finansman giderleri dışında kalan genel finansman giderleri dönem gideri olarak muhasebeleştirilir.

Maliyet muhasebesi, üretim maliyetlerini hesaplamak ve yönetim kararlarına yardımcı olacak verileri sağlamak amacıyla kurulan muhasebe sistemidir. Maliyet muhasebesi, işletme içi bilgi kullanıcılarına maliyet temelli ayrıntılı bilgi sunan bir alt muhasebe sistemidir.

Ülkemizde 1994 yılından bu tarafa uygulanmakta olan Tekdüzen Muhasebe Sistemi içindeki maliyet hesapları sınıflaması iki seçeneekli oluşturulmuştur. Birinci grupta 7/A hesap grubu olarak, giderler işletme işlevlerine göre sınıflandırılmıştır. İkinci grupta ise, 7/B hesap grubu adıyla gider çeşitleri sınıflaması yer almaktadır.

İşletmenin finansal durumuna ilişkin olarak gelecekte yararlanılacak olan maliyet bilgilerini raporlama aracı Finansal Durum Tablosu (Bilanço), belli bir dönemde tükenen maliyetlerin (giderlerin) raporlanacağı araç ise Gelir Tablosu olmaktadır. İşletmede üretim, pazarlama, finansman gibi temel işlevlerden hareketle faaliyet hacmine, hukuki yapıya, yönetim tercihine bağlı olarak

şekillenen işlevsel faaliyet (gider merkezi) gruplaması yapılabilir.

Havayolu Hizmet Üretim Maliyetinin Oluşumu ve Muhasebeleştirilmesi

Havayolu hizmet üretim maliyetini doğru belirleyebilmek için, üretim girdilerini ve üretim işlemlerini tam olarak belirlemek gerekir. Havayolu işletmesi için hizmet üretim maliyeti, hava taşımacılığı (uçuş) hizmetini sağlamak amacıyla elden çıkarılan varlıkların değeri ya da yapılan giderlerin (malzeme, işçilik, dışarıdan sağlanan hizmetler) toplamı şeklinde tanımlanabilir. Tedarik süreciyle sağlanan yakıt, yağ, yedek parça, işgücü, vb. girdiler çeşitli hizmet birimlerinde kullanılarak hizmet üretim maliyetine dönüşür. Dönemsel olarak hesaplanabilen hizmet üretim maliyeti uçak, sefer, istasyon veya hat bazında ele alınabilir.

Hizmet Üretim Maliyeti, havayolu hizmetinin gerçekleştirilmesi amacıyla tüketilen tüm girdilerin, toplam maliyetinin kaydedildiği hesaptır. Havayolu hizmetinin üretim sürecinde tüketilen yakıt, işçilik, dışarıdan sağlanan hizmet, amortisman, sigorta, vergi vb. girdi maliyetleri sefer, istasyon ya da hat bazında hesaplanarak Hizmet Üretim Maliyeti hesabına borç kaydedilir. Kitabın 72. sayfasında Tablo 3.3’te “Hizmet Üretim Maliyeti Akışı”ni görebilirsiniz. Havayolu hizmet üretim maliyetinin en belirgin unsurları yakıt tüketimi ve işgücü maliyetleridir. Üretim süreci sonunda oluşan üretim maliyeti, Hizmet Üretim Maliyeti hesabında toplanır. Hizmet Üretim Maliyeti hesabında biriken maliyet tutarı, dönem sonunda Satılan Hizmet Maliyeti hesabına yansıtılır.

Havayollarında Malzeme Tüketimlerinin Muhasebeleştirilmesi

Havayolu taşımacılığının gerçekleşebilmesi için havaaracında kullanılan yakıt önemli maliyet kalemlerinden biridir. Havayolu hizmet üretiminde en çok tüketilen malzeme olan uçak yakıtı, genellikle stok hesaplarına alınmadan, doğrudan hizmet üretim maliyetine aktarılır. Bu durumda yolcu ve yük taşımacılığı ile ilgili olarak gerçekleşen malzeme tüketimi için 740 Hizmet Üretim Maliyeti hesabı borçlandırılır. Yakıt maliyeti: (Tüketim Miktarı x Birim Fiyat + KDV) şeklinde formüle edilebilir. Kitabın 74. ve 75. sayfalarında yakıt maliyetleri ile ilgili örnekleri bulabilirsiniz. Havayolu işletmelerinde uçak yakıtı dışında en önemli malzeme tüketimi bakım-onarım faaliyetleri ile ilgilidir. Gider kalemleri malzeme, işçilik, vs. ayrımı yapılmadan, bakım hizmet gideri şeklinde, yine Hizmet Üretim Maliyeti hesabı üzerinden muhasebeleştirilir.

Havayollarında İşçilik Maliyetinin Muhasebeleştirilmesi

Havayolu işletmelerinde işçilik denildiğinde ilk akla gelen uçuş ve kabin ekibi ücretleri, sonra da bakım işçiliği olmaktadır. Bunların yanında daha pekçok işçilik maliyeti

MUH401U-HAVACILIK İŞLETMELERİNDE MUHASEBE UYGULAMALARI

Ünite 3: Havayolu Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi

unsuru söz konusu olmakla birlikte, uçuş maliyetini doğrudan artıran bu tür işçilikler olmaktadır.

Ücret, bir kimseye bir iş karşılığında işveren veya üçüncü kişiler tarafından sağlanan ve para ile ödenen tutardır (İş Kanunu, md. 32). Ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkak (hakediş) kural olarak Türk parası ile işyerinde veya özel olarak açılan bir banka hesabına ödenir. Gelir Vergisi Kanunu, md.61’de ise ücret şöyle tanımlanmıştır; “işverene tabi bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilen menfaatlerdir.” İş sözleşmesi, bir tarafın (işçi) bağımlı olarak iş görmeyi, diğer tarafın (işveren) ücret ödemeyi üstlenmesinden oluşan sözleşmedir. İş sözleşmesi, Kanunda aksi belirtilmedikçe özel bir şekle tabi değildir.

Havayolu işletmelerinde çalışanların hak ettiği brüt ücreti belirleyen pekçok unsur vardır. Bunlar; esas ücret, fazla çalışma ücreti, hafta tatili ve genel tatil ücreti, yıllık izin ücreti, özendirici ücretler, sosyal güvenlik hakları, primler, tazminatlar, kişisel ve aynı haklar şeklinde sıralanabilir. Esas ücret, işçinin yaptığı işin niteliğine göre sözleşme ile belirlenen temel ücretidir. Fazla çalışma ücreti, ülkenin genel yararı ya da işin niteliği veya üretimin artırılması gibi nedenlerle (İş Kanunu, md. 41), Kanunda yazılı koşullar çerçevesinde haftalık 45 saati aşan çalışmalar karşılığında hesaplanan ücrettir. Hafta tatili ücreti, sözleşme koşullarına uygun çalışan işçilere 7 günlük zaman diliminde, (1 günlük ücret tam ödenerek) kesintisiz en az 24 saat dinlenme (hafta tatili) verilir. Genel tatil ve ulusal bayram günleri ücreti: işçilere, genel tatil ve ulusal bayram günlerinde çalışmazlarsa, o günün ücreti tam olarak ödenir. Tatil yapmayarak ayrıca çalışılan her gün için 1 günlük, yani günlük ücretin 2 katı ücret ödenir. Yıllık izin ücreti: işyerinde işe başladığı günden itibaren, deneme süresi dahil en az 1 yıl çalışmış olanlara yıllık ücretli izin verilir.

Brüt ücretten çalışan adına yapılan kesintiler; Sosyal Sigorta Primi İşçi Payı: %14, Gelir Vergisi, Damga Vergisi: %0759, İşsizlik Sigortası işçi Payı’dır. İşveren adına yapılan kesintiler de şöyledir; Sosyal Sigorta Primi İşveren Payı: %20,5 ve İşsizlik Sigortası İşveren Payı: %2.

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (5510 sayılı) kapsamında işveren, çalıştırdığı işçilerin ücretinden belli oranlarda sigorta primi kesmek ve buna işveren adına hesaplanan sigorta primi payını da ekleyerek Sosyal Güvenlik Kurumuna ödemekle yükümlüdür. Yapılan işe göre çalışanların karşılaşacağı risk durumu esas alınarak, sigorta prim oranları belirlenmiştir. Kitabın 79. sayfasında Tablo 3.2’de “Sigorta Primleri” ile ilgili detaylara ulaşabilirsiniz. Gelir Vergisi Kanununa göre çalışanların ücretleri üzerinden gelir vergisi kesintisi (stopaj) yapılmaktadır. Damga Vergisi Kanunu gereği ücretlerde damga vergisi oranı sabit olarak, brüt ücretin %0759’u şeklinde uygulanmaktadır. 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu ile getirilen uygulamaya göre (R.G. 08.09.1999/23810), işsizlik sigortasının gerektirdiği ödemeleri, hizmet

ve yönetim giderlerini karşılamak üzere, bu Kanun kapsamına (md.46) giren tüm sigortalılar, işverenler ve Devlet işsizlik sigortası primi öder.

Havayolu işletmelerinde çalışanlara ödenen ücretin belirlenmesinde genellikle iki yöntem sözkonusudur. Bunlardan birinci, yaygın kullanımı olan zaman esaslı, aylık sabit ücret, diğeri de yapılan iş türü ve miktarı ile ilişkilendirilen primli ücrettir. Zaman esaslı ücret hesaplamasında, belirlenen günlük ücret tutarı ile çalışılan gün sayısı çarpılarak aylık, bazen de haftalık ücret toplamı bulunur. Çalışılan günlerin hesabında hafta tatili, yıllık izin ve genel tatil günleri çalışılmış gün olarak sayılır. Fazla mesai ve diğer eklentiler ayrıca hesaba katılır. Çalışanlara yapılan esas ücret ödemeleri yanında, genellikle iş verimliliğini artırmak amacıyla, işe özendirici nitelikte yapılan ek ödemeler prim olarak ifade edilebilir. Kitabın 81. ve 84. sayfaları arasında “Ücret ve Kesintilerin Hesaplanması ve Muhasebeleştirilmesi” ile ilgili örnekleri bulabilirsiniz.

Diğer İşletme Giderlerinin Muhasebeleştirilmesi

Havayolu işletmelerinde uçuşla ilgili olarak malzeme giderleri ve işçilikler yanında, uçakların sigorta, amortisman, bakım giderleri ile havaalanı ve hava trafik giderleri her zaman karşılaşılan giderlerdir. Kitabın 84. ve 85. sayfalarında havaalanı hizmet giderleri ile ilgili bir örnek bulabilirsiniz.

MUH401U-HAVACILIK İŞLETMELERİNDE MUHASEBE UYGULAMALARI

Ünite 4: Havaalanı Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi

Havaalanlarında Yatırım ve Finansman

ICAO tarafından yapılan tanımda havaalanı, yolcu ve uçak trafiğini sağlayacak binaları, altyapı ve alanları kapsayan, hava ulaşımı için özel olarak düzenlenmiş yerlerdir (ICAO, Annex 14). Diğer bir ifadeyle havaalanları, hava ulaşımının başlangıç ve bitiş noktasını oluşturan, amaca uygun altyapı ve üstyapılar, bina, tesis ve cihazlar ile donatılmış, uzman insan kaynağı ve yoğun teknolojik destek ile faaliyette bulunan sistemlerdir. Havaalanlarında iki temel faaliyet sahası bulunur. Bunlardan biri uçakların yoğun olarak kullandığı pist, apron, taksiyolları ve onların çevresinden oluşan hava tarafı faaliyet sahasıdır. Diğer de yolcuların, havaalanı çalışanlarının, yük sahiplerinin, aracı işletmelerin ve diğer paydaşların kullandığı terminaller ve çevresinden oluşan kara tarafı faaliyet sahasıdır. Havaalanları, sahiplik ve sermaye yapısı, büyüklük, hizmet tipi gibi farklı açılardan sınıflandırılabilir. Havaalanlarının geleneksel yapısı incelendiğinde, genellikle çok büyük hacimli tek parça araziye gereksinim duyulan, bu amaçla kamu arazisinin kullanılması veya büyük kamulaştırmaların yapılmasını gerektiren devasa yapılarla karşılaşmaktadır.

Yatırım kavramı, belirli bir kaynağın, gelir getirici faaliyetlerde kullanılmak üzere, uzun vadeli olarak tahsis edilmesi şeklinde ifade edilebilir. Bu çerçevede havaalanı yatırımları, pist-aprontaksiyolu gibi altyapılar, yolcu ve kargo terminal binaları, meteoroloji, trafik ve haberleşme tesis ve cihazları, itfaiye, bakım-onarım ve güvenlik donanımları gibi unsurların temin edilmesi ya da artırılması anlamına gelir. Bu tür yatırım maliyetlerinin işletme faaliyetleri ve dönemsel finansal raporlar kapsamında kâr/ zarar ile ilişkilendirilebilmesinin tek yolu amortisman ayırmaktır. Havaalanlarında sahiplik ve yönetim seçenekleri şöyle sıralanabilir: devlet sahipliği, yönetim sözleşmeleri, kiralama ya da imtiyazlar, sahipliğin kısmen devri, kamu-özel işbirliği, ve özel sektör sahipliği. Havaalanı işletmeciliğinde 1980'li yıllardan itibaren etkisi görülmeye başlanan serbestleşme, liberalleşme, ticarileşme, küreselleşme gibi eğilimlerin etkisiyle, havaalanı sahipliği, yönetim ve kontrolü genellikle devlet sahipliğinden özel sektöre doğru kayma eğilimindedir. Sahiplik ve yönetim yapısı ile ilişkili olarak havaalanı finansmanı üç şekilde gerçekleşmektedir. Bunlar; kamu finansmanı, özel sektör finansmanı, karma finansman veya yaygın adıyla kamu-özel işbirliği uygulamaları şeklindedir.

Havaalanlarında sahiplik, işletmecilik, yönetim ve finansman konularının ağır yükünü ilgili taraflar arasında paylaştırarak hafifletmeye ve böylece tüm taraflar için kazan-kazan fırsatları oluşturmaya yönelik pekçok yöntem geliştirilmiştir. Bunlardan en yaygın bilineni yap-işlet-devret-YİD (built-operate-transfer-BOT) modelidir.

Duran varlıklar, işletme faaliyetlerinde uzun süre yararlanmak amacıyla edinilen ve satış amacı taşımayan

varlıklardır. Kitabın 99. sayfasında Tablo 4.1'de "Duran Varlık Hesapları"nın detaylarını görebilirsiniz.

Havaalanlarının gelir ve gider sınıflamasına esas olacak faaliyet sonuçlarının havacılık gelir ve giderleri ile havacılık dışı gelir ve giderler şeklinde ayrılması konuyu daha anlaşılır kılacaktır. Kitabın 100. ve 101. sayfalarında havaalanlarında sık karşılaşılan duran varlıklara bazı örnekler bulabilirsiniz.

Havaalanlarında İşletme Maliyetlerinin Sınıflandırılması

Havaalanı işletmelerinin ana faaliyet konusu, uçuş emniyetini aksatmadan, havaaraçlarına konma-konaklama, trafik gibi hizmetleri, yük ve yolculara da çok çeşitli terminal hizmetleri ile güvenlik hizmetlerini sunmaktır. Bunun yanında günlük gereksinimi karşılamaya yönelik olarak itfaiye, bakım, yakıt ikmal, karayoluyla ulaşım, uçuş ve meteoroloji ile ilgili bilgilerin sağlanması, dinlenme ve eğlenme gibi bazı hizmetlerin de aynı süreç içinde yer alması söz konusudur. Havaalanlarında işletme maliyetleri, havayollarında olduğu gibi, faaliyetleri gerçekleştirirken tüketilen malzeme giderleri, işçilik giderleri, bakım ve güvenlik hizmet giderleri, amortisman, sigorta, vergi ve benzeri giderler şeklinde sınıflandırılabilir.

Havaalanı Giderleri:

1. Faaliyetler ve bakım ile ilgili giderler;

- Personel giderleri,
- Tedarik giderleri,
- Satın alınan hizmet giderleri,
- Genel yönetim giderleri,
- Diğer sermaye dışı giderler.

2. Sermaye ile ilgili giderler;

- Amortisman ve tükenme payları,
- Faizler,
- Diğer sermaye giderleri.

Kitabın 103. sayfasında Tablo 4.2'de "Havaalanı Giderleri ve Kullanılan Hesaplar" ile ilgili detaylı bilgileri bulabilirsiniz.

Uçuş hizmetleri ile ilgili giderler: Uçuş hizmetleri ile ilgili giderler, uçuş sahası (PAT sahası) varlıklarının işletilmesi, bakımı, korunması ile ilgili giderlerden oluşur. Bu grupta pist, apron, taksiyolları, bunların çevresindeki alanlar, hava trafik kontrol kulesi, seyrüsefer yardımcıları, meteoroloji cihazları, körük-köprü vb. varlıklar yer alır.

Terminal hizmetleri ile ilgili giderler: Havaalanlarında yolcuların kullanımına tahsis edilen bina, tesis ve alanların yanında yük (kargo) işlemleri için tahsis edilen bina, tesis ve alanlar da mevcuttur.

MUH401U-HAVACILIK İŞLETMELERİNDE MUHASEBE UYGULAMALARI

Ünite 4: Havaalanı Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi

Yer hizmetleri ile ilgili giderler: Havaalanlarında uçak ya da yolcu ve yük ile ilişkili olarak verilen temsil, yük kontrolü ve haberleşme, yolcu trafik, ramp, uçak temizlik, uçak hat bakım, uçuş operasyon, ulaşım, ikram servis, gözetim ve yönetim, uçak özel güvenlik hizmet ve denetimi gibi yer hizmetlerinin verilmesi gerekir. Bu hizmetleri sağlama sorumluluğu havaalanında, havayolu işletmesinde veya özel olarak bu tür işleri yapmak için havaalanında bulunan yer hizmetleri işletmesindedir.

Diğer dönem giderleri: Havaalanında yürütülen uçuş, terminal ve yer hizmetleri ile ilişkilendirilemeyen dönem giderleri, her işletmede olduğu gibi konusuna uygun bir gider hesabında kayıt altına alınır. Bu tür giderlerin ortak özelliği, havacılık faaliyetleri dışında kaldıkları için, “hizmet üretim maliyetine” dahil edilmeyip doğrudan Kâr veya Zarar hesabına atılmalarıdır. Bu grupta yer alan giderler; araştırma-geliştirme giderleri, pazarlama-satış ve dağıtım giderleri, genel yönetim giderleri ve finansman giderleridir.

Havaalanına yatırım bedeli maliyet, havaalanı hizmetlerini sunabilmek için yapılan tüketimler gider, varlıkların kaybedilmesi ya da hizmetin satılamaması nedeniyle oluşan değer kayıpları da zarar olarak adlandırılmaktadır.

Havaalanlarında hizmet üretim maliyeti, uçuş sahasında, terminallerde ve diğer havacılıkla ilgili alanlarda gerçekleşen giderlerin toplamından oluşur. Kitabın 105. sayfasında Şekil 4.1’de “Havaalanı Hizmet Üretim Süreci”ni bulabilirsiniz. Havaalanları için satışların maliyeti, yararlanılacak havaalanı hizmetini sağlamak amacıyla elden çıkarılan varlıkların değeri ya da yapılan giderlerin (malzeme, işçilik, enerji, vb.) toplamı şeklinde tanımlanabilir. Tedarik süreciyle sağlanan malzeme, işgücü, enerji vb. girdiler çeşitli hizmet birimlerinde kullanılarak önce hizmet üretim maliyetine dönüşür, dönem sonlarında ise, hizmet üretim maliyeti hesabında biriken tutarlar, satılan hizmet maliyetine yansıtılır. Satılan hizmet maliyetinin nihai durağı ise, dönem kârı veya zararı hesabı olacaktır. Havaalanı hizmetlerinin üretilmesi için katlanılan giderler 740 Hizmet Üretim Maliyeti hesabı kullanılarak muhasebeleştirilecektir. Hizmet üretim maliyetini oluşturan işçilikler, malzeme kullanımı, amortismanlar vs. bu hesapta toplanır. Burada biriken tutarlar dönem sonunda yansıtma hesabı aracılığıyla 622 Satılan Hizmet Maliyeti hesabına aktararak dönem giderine dönüştürülür.

KDV Kanunu 13-b maddesinde yer alan (16/7/2004-5228/14 md. ile yeniden düzenlenmiş); “Deniz ve hava taşıma araçları için liman ve hava meydanlarında yapılan hizmetler” ifadesiyle, havaalanlarında havaaraçlarına, yolcu ve yüklere yapılan hizmetler vergiden istisna edilmiştir.

Uçuş Sahası Hizmet Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi

Havaalanlarında uçuş sahası (Pist-Apron-Taksiyolu -Pat sahası) fiziki olarak havaalanının en karakteristik altyapı

tesisi olarak ifade edilebilir. Gerek uygun ve yeterli bir arazinin temini gerekse bu altyapının imalatı oldukça büyük maliyetlere katlanmayı gerektirmektedir. Uçuş (pat) sahası bakım maliyetleri başlığı altında toplayabileceğimiz bu tür maliyetler içinde; malzeme, işçilik, enerji tüketimi ile seyrüsefer ve kontrol cihazlarının bakım, sigorta ve amortisman giderleri sayılabilir. Kitabın 107. ve 108. sayfalarında bakım ve güvenlik hizmetlerinin dışkaynak kullanımı yoluyla temin edilmesi durumu ile ilgili örnekler bulabilirsiniz.

Terminal Hizmet Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi

Terminal hizmetlerinin çoğu havaalanının varlık nedeni olan yolcu ya da yük ile doğrudan ilgilidir. Bu yüzden havaalanı terminallerinde gerçekleşen giderler, 740 Hizmet Üretim Maliyetleri hesabında izlenir. Kitabın 108. ve 110. sayfaları arasında bu konu ile ilgili örnekleri inceleyebilirsiniz.

Havaalanlarında Diğer Giderlerin Muhasebeleştirilmesi

Diğer işletmelerde olduğu gibi havaalanı işletmelerinde de çeşitli faaliyetlerin yürütülmesi sonucu ortaya çıkan dönem giderleri söz konusudur. Bunların muhasebeleştirilmesinde herhangi bir farklılık olmayacaktır. Gider yerinin bağlı olduğu birim ve maliyet sorumluluğu gözetilerek, bu tür dönem giderleri, ilgili gider hesabına borç kaydı yapılarak izlenir.

Dönem boyunca çalıştırılan; 740 Hizmet Üretim Maliyeti, 750 Araştırma-Geliştirme Giderleri, 760 Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri, 770 Genel Yönetim Giderleri ve 780 Finansman Giderleri hesabında biriken tutarlar, dönem sonunda ilgili yansıtma hesapları kullanılarak, 622 Satılan Hizmet Maliyeti, 630 Araştırma-Geliştirme Giderleri, 631 Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri, 632 Genel Yönetim Giderleri ile 660 Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri ve 661 Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri hesaplarına aktarılır.

6 kodlu gider hesaplarındaki tutarlar da, 653 Komisyon Giderleri, 654 Karşılık Giderleri, 659 Diğer Olağan Gider ve Zararlar gibi diğer dönem giderleri ile birlikte 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabının borç yanına devredilerek süreç tamamlanır.

Burada havaalanı işletmelerinin dönem gelirleri ve giderlerinin karşılaştırılmasıyla, dönemin faaliyet sonucu yani dönem kârı veya zararı bilgisi elde edilir. Faaliyet sonuçlarına ilişkin, çeşitli finansal ve yönetsel kararlarda kullanılabilecek bu bilgiler, Gelir Tablosunda raporlanarak tüm bilgi kullanıcılarının kullanımına sunulur.

ÖNEMLİ NOTLAR

Bilanço, bir işletmenin belli bir tarihteki finansal durumunu (varlıklarını, borçlarını ve sermayesini) gösteren finansal tablodur.

Hesap, varlıklarda, borçlarda ve sermayede meydana gelen artış ve azalışların izlendiği çizelgelerdir.

Gelir tablosu, işletmenin belirli bir dönem içindeki faaliyet sonuçlarını gösteren tablodur.

Hasılat işletmenin ana faaliyet konusu işlemlerden elde ettiği ve sürekliliği olan brüt tutarlardır.

Hasılat işlemleri THP'ında 6 kodlu gelir hesaplarında izlenmektedir.

Gelir Yönetimi Aynı hat ve uçaktaki koltuklar için rezervasyon süresi içinde farklı fiyat seçenekleri sunularak, uçuş başına gelirin artırılması çabalarıdır.

$$\text{Ücretli Yolcu Km} = \text{“Ücretli Yolcu Sayısı x Uçulan Mesafe (Km)"}\]$$

e-Bilet Havayolu yolcu taşıma biletinin bilgisayar ortamında hazırlanmış şekli

Muhasebe dönemi, işletmenin faaliyet sonucunun ölçüleceği, kâr veya zararın belirleneceği zaman aralığıdır.

Maliyet, varlıklara sahip olabilmek için yapılan giderlerin toplamıdır.

Gider, maliyetlerin işletme faaliyetleri uğrunda tüketilmesidir.

Harcama, belli amaçla yapılan ödeme, borçlanma veya varlık değişimidir.

Maliyet muhasebesi, üretim maliyetlerini hesaplamak ve yönetim kararlarına yardımcı olacak verileri sağlamak amacıyla kurulan muhasebe sistemi.

Hizmet Üretim Maliyeti Havayolu hizmetinin gerçekleştirilmesi amacıyla tüketilen tüm girdilerin, toplam maliyetinin kaydedildiği hesaptır.

Ücret Bir tarafın emeği ve bilgisini kullanarak çalıştığı zamana karşılık hakettiği bedel, diğer tarafın satın

aldığı hizmete karşılık belli bir tutarı ödeme yükümlülüğüdür.

Havaalanına yatırım bedeli maliyet, havaalanı hizmetlerini sunabilmek için yapılan tüketimler gider, varlıkların kaybedilmesi ya da hizmetin satılamaması nedeniyle oluşan değer kayıpları da zarar olarak adlandırılmaktadır.

1 Aşağıdakilerden hangisi hava taşımacılığı faaliyetleri kapsamında yapılan faaliyetlerden **değildir**?

- A. Uzaktan kumandalı uçak gösterileri
- B. Uçakla yapılan ilaçlama faaliyetleri
- C. Uçakla hava durumu gözleme faaliyetleri
- D. Balonla yapılan turistik gezi faaliyetleri
- E. Uçuş eğitim faaliyetleri

2 Bir havayolu işletmesinin yakıt anlaşmaları imzalaması işletmenin hangi stratejisine örnek olarak gösterilebilir?

- A. Müşteri memnuniyeti stratejisi
- B. Maliyet kontrol stratejisi
- C. Pazar üstünlüğü stratejisi
- D. Şirket birleşmesi stratejisi
- E. Ulaşım ağı genişletme stratejisi

3 Aşağıdakilerden hangisi sistem ile ilgili olarak yanlış bir ifadedir?

- A. Sistem elemanları arasında etkileşim bulunmalıdır
- B. Girdi-süreçleme-çıktı akışı sistemin temel akışıdır
- C. Sistem, ortak bir amaç için faaliyet göstermelidir
- D. Sistem, kendisinden daha küçük sistemleri kapsayabilir
- E. Sistemin tek bir amacı bulunmalıdır

4 Aşağıdakilerden hangisi muhasebe bilgi sisteminin “girdi” aşamasında yer almaktadır?

- A. Finansal tablolar
- B. Büyük defter
- C. Yevmiye defteri
- D. İlk işlem belgeleri
- E. Mizanlar

5 Aşağıdakilerden hangisi bir havayolu işletmesinin varlıkları arasında yer alan bir unsurdur?

- A. Havayolu işletmesinin yurtiçi tedarikçileri
- B. Havayolu işletmesinin finansal kiralama işleminden doğan borçları
- C. Havayolu işletmesinin sahip olduğu taşıtlar
- D. Yurtiçi bilet satış gelirleri
- E. Havayolu işletmesinin sermayesi

6 Aşağıdakilerden hangisi bir havayolu işletmesinin maddi olmayan varlıkları arasında yer alır?

- A. Kokpit simulator yazılımları
- B. Uçak gövdeleri
- C. Eğitim uçakları
- D. Uçak motorları
- E. Binalar

7 Aşağıdakilerden hangisi bir havayolu işletmesinin ana faaliyet gelirlerinden birisidir?

- A. Faiz gelirleri
- B. Yolcu fazla bagaj gelirleri
- C. Menkul kıymet satış karları
- D. Komisyon gelirleri
- E. Kambiyo karları

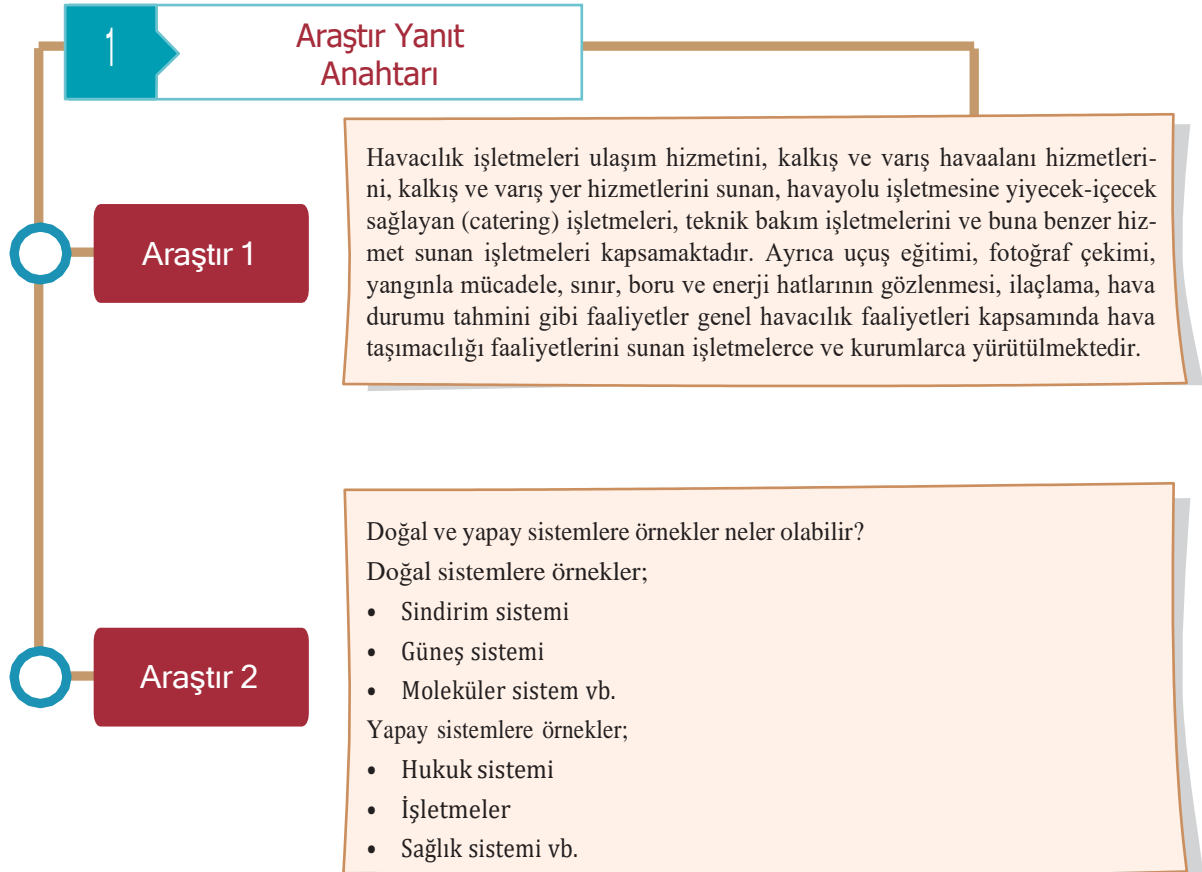
8 Aşağıdakilerden hangisi bir havayolu işletmesi için stok unsuru niteliğindedir?

- A. Tahsile verilen alacak senetleri
- B. Taşıtlar
- C. Faaliyetleri kolaylaştırmak amacıyla kullanılan demirbaşlar
- D. Uçuşlarda ikram edilen yiyecekler
- E. Havayolu işletmesinin iştirakleri

- 9 Aşağıdakilerden hangisi hizmet üretim maliyet akışıyla ilgili yanlış bir ifadedir?
- A. Hizmet üretim maliyeti, yansıtma hesabı aracılığıyla satılan hizmet maliyetine aktarılır
 - B. Hizmet üretimi için kullanılan stoklar, stok hesabının alacağında muhasebeleştirilir
 - C. Hizmet üretimi dışında katlanılan giderler dönem gideri olarak muhasebeleştirilir
 - D. Maliyet hesapları yansıtma hesapları aracılığıyla sonuç hesaplarına aktarılır
 - E. Yönetime ilişkin giderler ortaya çıktığında hizmet üretim maliyeti hesabında muhasebeleştirilir

- 10 Aşağıdakilerden hangisi bir havayolu işletmesinin gelir tablosuyla ilgili olarak yanlış bir ifadedir?
- A. Dönem karı içinde yan faaliyet karının en yüksek olması istenir
 - B. Faaliyet karı havayolu işletmesinin ana faaliyet karlılığını göstermektedir
 - C. Pazarlama, Satış ve Dağıtım giderleri faaliyet giderleri içerisinde yer almaktadır
 - D. Kargo gelirleri brüt satışlar içinde yer almaktadır
 - E. Olağan kar/zarar bölümü havayolu işletmesinin yan faaliyetlerden kaynaklanan gelirlerini ve giderlerini göstermektedir

1. A	Yanıtınız yanlış ise “Havacılık Faaliyetleri ve Havayolu İşletmeleri” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	6. A	Yanıtınız yanlış ise “Hesap Planı” konusunu yeniden gözden geçiriniz.
2. B	Yanıtınız yanlış ise “Havacılık Faaliyetleri ve Havayolu İşletmeleri” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	7. B	Yanıtınız yanlış ise “Gelirlerin ve Giderlerin İzlenmesi İçin Kullanılan Hesaplar” konusunu yeniden gözden geçiriniz.
3. E	Yanıtınız yanlış ise “Bilgi ve Bilgi Sistemi” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	8. D	Yanıtınız yanlış ise “Hesap Planı” konusunu yeniden gözden geçiriniz.
4. D	Yanıtınız yanlış ise “Bilgi ve Bilgi Sistemi” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	9. E	Yanıtınız yanlış ise “7/A Seçeneğine Göre Maliyet Hesaplarının İşleyişi” konusunu yeniden gözden geçiriniz.
5. C	Yanıtınız yanlış ise “Hesap Planı” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	10. A	Yanıtınız yanlış ise “7/A Seçeneğine Göre Maliyet Hesaplarının İşleyişi” konusunu yeniden gözden geçiriniz.

1 İşletmenin belirli bir dönemde mal teslimi veya hizmet sunumu sonucunda elde ettiği brüt değerler aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Faaliyet B. Net gelir
C. Hasılat D. Varlık
E. Sermaye

2 “Yolcu gelirleri” aşağıdakilerden hangisinin ana faaliyet gelirleri içinde yer alır?

- A. Havaalanı işletmeleri
B. Havayolu işletmeleri
C. Yer hizmetleri işletmeleri
D. Seyahat acenteleri
E. Konaklama işletmeleri

3 Aşağıdakilerden hangisi havaalanı işletmelerinin ana faaliyet gelir türüdür?

- A. Havaaracı bakım gelirleri
B. Yük (kargo) gelirleri
C. Dış hat bilet gelirleri
D. Yer hizmetleri gelirleri
E. Tur ve gezi gelirleri

4 Aşağıdakilerden hangisi, havayolu işletmelerinde yük taşıma işlerini belgelendirmek için kullanılır?

- A. Konşimento
B. Hisse senedi
C. Mal senedi
D. Hesap özeti
E. Ördino

5 Yolcu biletinin elektronik ortamda düzenlenmesi durumunda, aşağıdakilerden hangisi biletin üzerinde bulunması zorunlu olan bilgilerden biri **değildir**?

- A. Havayolu işletmesinin unvanı
B. Onüç haneli bilet numarası
C. Ödeme türü
D. Yolcunun adı-soyadı
E. Yolcunun T.C. kimlik numarası

6 İşletmenin kasasına para girişi aşağıdakilerden hangisi ile ifade edilir?

- A. Tahsil B. Tediye
C. Satış D. Hasılat
E. Ödeme

7 Havacılık işletmelerinde gelirlerin muhasebeleştirilmesinde aşağıdakilerden hangisi geçerlidir?

- A. Nakit esası
B. Tahakkuk esası
C. Tahsilat esası
D. Transfer esası
E. Mahsup esası

8 Havayolu iç hat bilet satış gelirleri aşağıdaki hesaplardan hangisine alacak kaydedilir?

- A. Kasa B. Bankalar
C. Yurtiçi Satışlar D. Yurtdışı Satışlar
E. Diğer Gelirler

9 Havayolu işletmesinin dış hat yolcu bileti ile ilgili bilgiler aşağıdaki gibidir;

Yolcu ücreti: 1.500 TL, Fazla bagaj ücreti 300 TL, Yakıt harcı: 150 TL, Biletleme hizmet bedeli: 30 TL, Sigorta bedeli: 22 TL, Meydan hizmet ücreti (alan vergisi): 6 TL. Buna göre yolcudan tahsil edilecek toplam ücret aşağıdakilerden hangisidir?

- A. 1.696,60 TL B. 1.701,70 TL
C. 2002 TL D. 2008 TL
E. 2.313,40 TL

10 Havaalanı terminal hizmetlerinden yararlanma bedeli olarak dış hatlar giden yolcudan alınan yolcu hizmet (yolcu servis) gelirinin muhasebeleştirilmesi için, havaalanı işletmesinde aşağıdaki kayıtlardan hangisi yapılır?

- A. 600 Yurtiçi Satışlar Hesabı borçlandırılır
B. 600 Yurtiçi Satışlar Hesabı alacaklandırılır
C. 602 Diğer Gelirler Hesabı alacaklandırılır
D. 601 Yurtdışı Satışlar Hesabı borçlandırılır
E. 601 Yurtdışı Satışlar Hesabı alacaklandırılır

1. C	Yanıtınız yanlış ise “Hasılat ve Gelir Kavramları” bölümünü yeniden gözden geçiriniz.	6. A	Yanıtınız yanlış ise “Tahsilat Süreci ve İlgili Hesaplar” konusunu yeniden gözden geçiriniz.
2. B	Yanıtınız yanlış ise “Hasılat ve Gelir Kavramları” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	7. B	Yanıtınız yanlış ise “Havacılık İşletmelerinde Gelirlerin ve Tahsilatın Muhasebeleştirilmesi” konusunu yeniden gözden geçiriniz.
3. D	Yanıtınız yanlış ise “Havacılık İşletmelerinde Gelirlerin Sınıflandırılması” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	8. C	Yanıtınız yanlış ise “Havacılık İşletmelerinde Gelirlerin ve Tahsilatın Muhasebeleştirilmesi” konusunu yeniden gözden geçiriniz.
4. A	Yanıtınız yanlış ise “Havacılık İşletmelerinde Gelir Döngüsü ve Kullanılan Belgeler” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	9. D	Yanıtınız yanlış ise “Havacılık İşletmelerinde Gelirlerin ve Tahsilatın Muhasebeleştirilmesi” konusunu yeniden gözden geçiriniz.
5. E	Yanıtınız yanlış ise “Havacılık İşletmelerinde Gelir Döngüsü ve Kullanılan Belgeler” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	10. E	Yanıtınız yanlış ise “Havacılık İşletmelerinde Gelirlerin ve Tahsilatın Muhasebeleştirilmesi” konusunu yeniden gözden geçiriniz.

1 Bir havayolu işletmesinde uçuş hizmeti satış hasılatının karşılığı olarak yararı tükenmiş olan malzeme, işçilik, enerji gibi tüketimler, aşağıdaki kavramlardan hangisi ile açıklanır?

- A. Maliyet B. Gider C. Harcama
D. Zarar E. Yatırım

2 Bir havayolu işletmesinde pilot ücretleri aşağıdakilerden hangisinin kapsamındadır?

- A. Uçuşla ilgili direkt maliyet
B. Uçuşla ilgili indirekt maliyet
C. Sabit dönem gideri
D. Uçuşla ilgili olmayan direkt gider
E. Sabit indirekt gider

3 Bir havayolu işletmesinde uçak satın alma finansmanı için kullanılan kredinin dönem faizi, aşağıdakilerden hangisinin kapsamındadır?

- A. Dönem gideri
B. Endirekt gider
C. Genel finansman gideri
D. Amortisman gideri
E. Uçak sahiplik gideri

4 Aşağıdakilerden hangisi havayolu işletmelerinde hizmet üretim maliyetinin bir unsuru olarak **yer almaz**?

- A. İşçilikler B. Malzeme tüketimi
C. Vade farkı D. Amortisman
E. Vergiler

5 Bir havayolu işletmesinde ileride uçak bakım malzemesi olarak kullanmak üzere, kredili satın alınarak stoklanan yedek parça ve yağların muhasebe kaydı için aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A. 150 İlk Madde ve Malzeme hesabı alacaklandırılır
B. 740 Hizmet Üretim Maliyeti hesabı borçlandırılır
C. 157 Diğer Stoklar hesabı alacaklandırılır
D. 150 İlk Madde ve Malzeme hesabı borçlandırılır
E. 320 Satıcılar hesabı borçlandırılır

6 Havayolu hizmet üretimi ile ilgili olarak “taşınan yolcu/km” bilgisi, aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Girdi B. Çıktı C. Faaliyet
D. Süreç E. Kazanç

7 Ücretten yapılacak kesintiler arasında aşağıdakilerden hangisi **yer almaz**?

- A. Gelir vergisi kesintisi
B. Sosyal sigorta primi
C. Damga vergisi
D. Katma değer vergisi
E. İşsizlik sigortası primi

8 Havayolu işletmesinin danışma bölümünde 1.800 TL brüt ücretle çalışan bir kişi için tahakkuk ettirilen aylık ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi **yapılmaz**?

- A. 740 Hizmet Üretim Maliyeti hesabı 1.800.- borçlandırılır
B. 335 Personele Borçlar hesabı 1.210,35.- alacaklandırılır
C. 361 Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri hesabı 675.- alacaklandırılır
D. 360 Ödenecek Vergi ve Fonlar hesabı 319,65.- alacaklandırılır
E. 770 Genel Yönetim Giderleri hesabı 2.205.- borçlandırılır

9 Tur Havayolu İşletmesinde kabin görevlisi olarak çalışan bir personelin aylık çalışma durumu şöyledir;

- Normal iş günü: 26 gün (x7,5 saat)
- Fazla çalışma: 15 saat
- Hafta tatilinde çalışılan: 3 gün
- Çalışılmayan hafta tatili: 1 gün

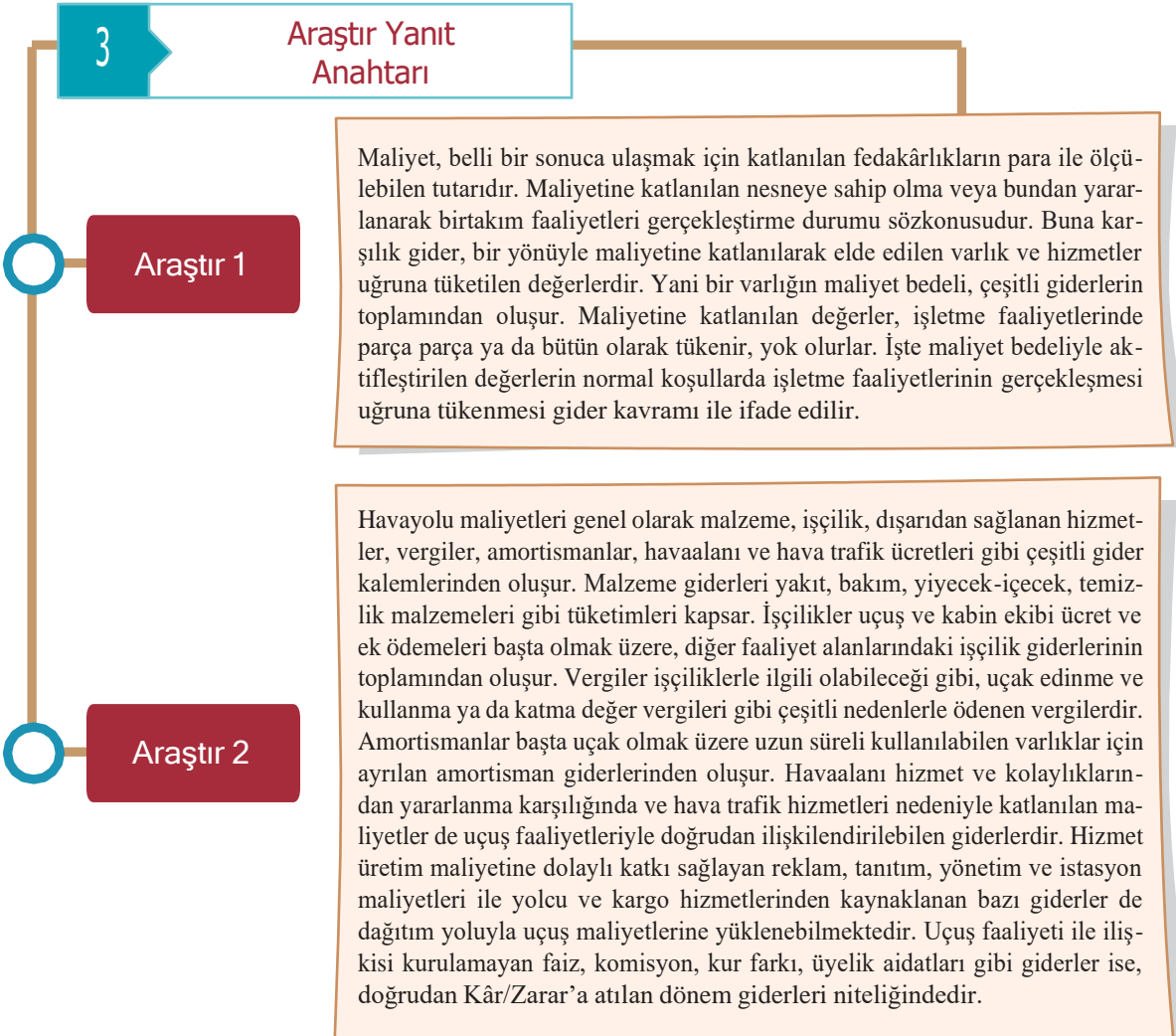
Yukarıdaki bilgilere ve 10 TL saat ücretine göre kabin görevlisinin aylık net ücreti aşağıdakilerden hangisidir?

- A. 3.000 TL
B. 2.700 TL
C. 1.950 TL
D. 1.815,50 TL
E. 1.734,50 TL

10 Havayolu işletmesi yeni bir hizmet çeşidinin tanıtılması amacıyla yüklü bir maliyetle reklam filmi hazırlatmıştır. Söz konusu reklam gideri aşağıdakilerden hangi hesaba kaydedilmelidir?

- A. Hizmet Üretim Maliyeti
B. Genel Yönetim Giderleri
C. Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri
D. Finansman Giderleri
E. Ar-Ge Giderleri

1. B	Yanıtınız yanlış ise “Maliyetle İlgili Kavramlar ve Maliyet Türleri” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	6. B	Yanıtınız yanlış ise “Havayolu Hizmet Üretim Maliyetinin Oluşumu ve Muhasebeleştirilmesi” konusunu yeniden gözden geçiriniz.
2. A	Yanıtınız yanlış ise “Havayollarında Maliyet Unsurları ve Maliyet Muhasebesi” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	7. D	Yanıtınız yanlış ise “Havayollarında İşçilik Maliyetinin Muhasebeleştirilmesi” konusunu yeniden gözden geçiriniz.
3. E	Yanıtınız yanlış ise “Havayollarında Maliyet Unsurları ve Maliyet Muhasebesi” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	8. A	Yanıtınız yanlış ise “Havayollarında İşçilik Maliyetinin Muhasebeleştirilmesi” konusunu yeniden gözden geçiriniz.
4. C	Yanıtınız yanlış ise “Havayolu Hizmet Üretim Maliyetinin Oluşumu ve Muhasebeleştirilmesi” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	9. E	Yanıtınız yanlış ise “Havayollarında İşçilik Maliyetinin Muhasebeleştirilmesi” konusunu yeniden gözden geçiriniz.
5. D	Yanıtınız yanlış ise “Havayolu İşletmelerinde Malzeme Tüketimlerinin Muhasebeleştirilmesi” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	10. C	Yanıtınız yanlış ise “Diğer İşletme Giderlerinin Muhasebeleştirilmesi” konusunu yeniden gözden geçiriniz.

1 Aşağıdakilerden hangisi, havaalanı işletmelerinde bir yatırım unsuru **değildir**?

- A. Pistler B. Kule
C. Terminal binaları D. Notam
E. ILS

2 Aşağıdakilerden hangisi, havaalanlarında bir maddi duran varlık **değildir**?

- A. Binalar B. Haklar
C. Köprüler D. Merdivenler
E. Güç kaynakları

3 Aşağıdakilerden hangisi terminal hizmet giderlerindendir?

- A. İtfaiye giderleri
B. Hangar giderleri
C. Pist temizleme giderleri
D. Borçlanma giderleri
E. Bakım giderleri

4 Aşağıdakilerden hangisi havaalanı işletmelerinde bir işletme maliyeti kalemidir?

- A. İşçilikler B. Hangarlar
C. Üst geçiş ücretleri D. Demirbaşlar
E. İsim hakkı

5 Aşağıdakilerden hangisi havaalanı işletmelerinde hizmet üretim maliyetinin bir unsurudur?

- A. Uçak yakıtı
B. Ticari mallar
C. Yolcu hizmetleri
D. Genel müdürün maaşı
E. Genel finansman giderleri

6 Gürsu Havaalanı işletmesinde, pist kenarlarının temizlenmesi için taşeron firmaya 3.000 TL ödeme yapılmıştır. İşlemin muhasebe kaydı için aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A. 740 Hizmet Üretim Maliyeti hesabı 3.000.- alacaklandırılır
B. 770 Genel Yönetim Giderleri hesabı 3.000.- borçlandırılır
C. 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri hesabı 3.000.- borçlandırılır
D. 320 Satıcılar hesabı 3.000.- alacaklandırılır
E. 740 Hizmet Üretim Maliyeti hesabı 3.000.- borçlandırılır

7 Karagül Havaalanında apronun buzlanması önleyici kimyasal malzeme kullanılmıştır. İşlemin muhasebeleştirilmesi için aşağıdaki kayıtlardan hangisi yapılır?

- A. 150 İlk Madde ve Malzeme hesabı borçlandırılır
B. 153 Ticari Mallar hesabı alacaklandırılır
C. 740 Hizmet Üretim Maliyeti hesabı borçlandırılır
D. 100 Kasa hesabı alacaklandırılır
E. 750 Araştırma ve Geliştirme Giderleri hesabı borçlandırılır

8 Yolcu terminalinde temiz/taze hava akımının sağlanması için yapılan giderler aşağıdakilerden hangisinin kapsamındadır?

- A. Genel üretim maliyeti
B. Genel yönetim giderleri
C. Kargo hizmetleri maliyeti
D. Terminal hizmet üretim maliyeti
E. Personel maliyetleri

9 Transit Havalimanı kargo terminalinde, saati 50 TL'den kiralanarak 6 saat çalıştırılan yükleme aracının ücreti ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yapılmalıdır?

- A. Kasa hesabı 300 TL borçlandırılır
B. 740 Hizmet Üretim Maliyeti hesabı 300 TL borçlandırılır
C. 740 Hizmet Üretim Maliyeti hesabı 300 TL alacaklandırılır
D. 253 Tesis Makine ve Cihazlar hesabı 300 TL borçlandırılır
E. 659 Diğer Olağan Gider ve Zararlar hesabı 300 TL borçlandırılır

10 Havaalanı işletmelerinde dönem boyunca gerçekleşen faaliyet giderleri ile ilgili olarak, dönem sonunda aşağıdakilerden hangisi **yapılmaz**?

- A. Tüm giderler bilançoya aktarılır.
B. 690 Dönem Kârı/Zararı hesabı borçlandırılır
C. Faaliyet giderleri gelir tablosu hesaplarına yansıtılır.
D. Tüm dönem giderleri gelir tablosunda raporlanır.
E. Gider hesapları kapatılırken alacaklandırılır.

1. D	Yanıtınız yanlış ise “Havalanlarında Yatırım ve Finansman” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	6. E	Yanıtınız yanlış ise “Uçuş Sahası Hizmet Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi” konusunu yeniden gözden geçiriniz.
2. B	Yanıtınız yanlış ise “Havalanlarında Yatırım ve Finansman” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	7. C	Yanıtınız yanlış ise “Uçuş Sahası Hizmet Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi” konusunu yeniden gözden geçiriniz.
3. E	Yanıtınız yanlış ise “Havalanlarında İşletme Maliyetlerinin Sınıflandırılması” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	8. D	Yanıtınız yanlış ise “Terminal Hizmet Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi” konusunu yeniden gözden geçiriniz.
4. A	Yanıtınız yanlış ise “Havalanlarında İşletme Maliyetlerinin Sınıflandırılması” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	9. B	Yanıtınız yanlış ise “Terminal Hizmet Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi” konusunu yeniden gözden geçiriniz.
5. C	Yanıtınız yanlış ise “Havalanlarında İşletme Maliyetlerinin Sınıflandırılması” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	10. A	Yanıtınız yanlış ise “Havaalanlarında Diğer Giderlerin Muhasebeleştirilmesi” konusunu yeniden gözden geçiriniz.

1. Havayolu çalışanlarının ücretlerinden kesilen sosyal güvenlik (sigorta) primleri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Çalışana ayrıca ödenir.
- B) İlgili vergi dairesine yatırılır.
- C) İşletme adına bankaya yatırılır.
- D) Kıdem tazminatına karşılık işletmede tutulur.
- E) Çalışan adına Sosyal Güvenlik Kurumuna ödenir.

2. Aşağıdakilerden hangisi havayolu işletmelerinde ana faaliyet geliridir?

- A) Yolcu gelirleri
- B) Hava trafik gelirleri
- C) Komisyon gelirleri
- D) Konma (iniş) gelirleri
- E) Ramp gelirleri

3. Muhasebede borç hesaplarının kullanımı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Dönem sonunda borç kalanı verir.
- B) Borç arttıkça hesap alacaklandırılır.
- C) Aktif hesap toplamından düşülerek raporlanır.
- D) Sonraki döneme kalan vermez.
- E) Artışlar için hesap borçlandırılır.

4. Belirli bir dönemdeki faaliyet sonuçlarını gösteren tablo aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bilanço
- B) Mizan
- C) Yevmiye defteri
- D) Satılan Malların Maliyeti tablosu
- E) Gelir tablosu

5. Havaalanlarında haberleşme, aydınlatma, yangından korunma gibi faaliyetlerin giderleri aşağıdaki hesaplardan hangisinde nasıl muhasebeleştirilir?

- A) Kasa hesabının borcunda
- B) Hizmet Üretim Maliyeti hesabının alacağında
- C) Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler hesabının alacağında
- D) Hizmet Üretim Maliyeti hesabının borcunda
- E) Kasa hesabının alacağında

6. Bir havayolu işletmesinin bilançosu incelendiğinde aşağıdaki bilgilerden hangisi elde edilemez?

- A) Dönemde elde edilen net kâr
- B) Satışlardan elde edilen kâr
- C) Bankalara olan toplam borç
- D) Müşterilerden olan toplam alacak
- E) Sahip olunan varlık büyüklüğü

7. Aşağıdakilerden hangisi, havaalanlarında 740 Hizmet Üretim Maliyeti hesabında izlenmekle birlikte, uçuş hizmetleri ile ilgili giderler kapsamında değildir?

- A) Akaryakıt hizmet giderleri
- B) Hava seyrüsefer ve haberleşme hizmet giderleri
- C) Yolcu hizmet giderleri
- D) İtfaiye ve vahşi yaşamla mücadele giderleri
- E) PAT sahası bakım ve hizmet giderleri

8. Bir havayolu işletmesinde brüt 20.000 TL ücretle çalışanın gelir vergisi matrahı kaç TL'dir?

- A) 24.500
- B) 22.000
- C) 20.000
- D) 17.000
- E) 16.500

9. Güleriyüz Yer Hizmetleri İşletmesi Uçar Havayolu İşletmesine Adana Havalimanında verdiği hizmetin bedelini peşin tahsil ettiğinde yapılacak kayıta aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Bankalar hesabı borçlandırılır.
- B) Hizmet Üretim Maliyeti hesabı borçlandırılır.
- C) Yurtdışı Satışlar hesabı alacaklandırılır.
- D) Yurtiçi Satışlar hesabı borçlandırılır.
- E) Kasa hesabı alacaklandırılır.

10. Havayolu işletmelerinde gelir döngüsünü başlatan işlem aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bilet kontrol (check-in)
- B) Rezervasyon ve satış
- C) Satın alma
- D) Havalimanına iniş
- E) Nakit tahsilat

11. Bir havaalanı terminal işletmesinde kullanılacak tüm hesapların gruplandırılarak kodlanmış listesine ne ad verilir?

- A) Ana hesap planı
- B) Genel mizan
- C) Hesap bütçesi
- D) Master plan
- E) Hesap planı

12. Tekdüzen Hesap Planında gelir hesapları kaç numaralı hesap grubunda yer almaktadır?

- A) 5
- B) 4
- C) 6
- D) 8
- E) 7

13. Uçuş sırasında tüketilen kolonya, peçete, su gibi malzeme bedelleri aşağıdaki hesaplardan hangisine kaydedilir?

- A) İlk Madde ve Malzeme
- B) Satılan Hizmet Maliyeti
- C) Ticari Mallar
- D) Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri
- E) Hizmet Üretim Maliyeti

14. Han Havaalanı İşletmesinin kargo terminal binasının dönem amortismanı 500.000 TL'dir.

Havaalanı muhasebesinde amortisman ile ilgili yapılması gereken yevmiye kaydı aşağıdakilerden hangisidir?

- A)

740 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ	500.000	
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR		500.000
- B)

257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	500.000	
252 BİNALAR		500.000
- C)

740 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ	500.000	
102 BANKALAR		500.000
- D)

252 BİNALAR	500.000	
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR		500.000
- E)

253 TESİS, MAKİNE ve CİHAZLAR	500.000	
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR		500.000

15. Tarifeli yolcu taşımacılığı yapan bir havayolu işletmesinin üretim çıktısı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yarı mamul
- B) Hizmet
- C) Ticari mal
- D) Mamul
- E) Mesafe

16. Yolcu taşımacılığı yapan havayolu işletmelerinde satış gelirlerinin muhasebeleştirilmesine temel olan belge aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kasa fişi
- B) Gider makbuzu
- C) Yolcu bileti
- D) İrsaliyeli fatura
- E) Konşimento

17. Satılan hizmet maliyeti, genel yönetim giderleri, finansman giderleri gibi unsurlar dönem sonunda aşağıdaki finansal tablolardan hangisinde raporlanır?

- A) Nakit akış tablosu
- B) Öz kaynaklar değişim tablosu
- C) Finansal durum tablosu
- D) Gelir tablosu
- E) Satışların maliyeti tablosu

18. Bir havaalanı işletmesi için aşağıdakilerden hangisi yatırım maliyeti olarak aktifleştirilir?

- A) Dışarıdan temin edilen hizmetler
- B) Genel üretim maliyetleri
- C) Yeraltı ve yerüstü düzenleri
- D) Malzeme kullanım maliyetleri
- E) İşçilik düzeyindeki maliyetler

19. Bir havayolu işletmesinde aşağıdaki bölümlerden hangisinde ortaya çıkan giderler genel yönetim gideri niteliğindedir?

- A) Halkla ilişkiler bölümü
- B) Uçuş ekibi planlama bölümü
- C) Uçak sigortası işlemleri bölümü
- D) Biletleme bölümü
- E) Uçak bakım bölümü

20. Örneğin kiralık (lease edilmiş) uçakların modifiye edilmesi için yapılan giderler gibi bazı özellikli maliyet unsurlarının aktifleştirilmesi için kullanılan "özel maliyetler" hesabı aşağıdaki hesap gruplarından hangisinde yer alır?

- A) Hizmet üretim maliyeti
- B) Faaliyet giderleri
- C) Maddi duran varlıklar
- D) Maddi olmayan duran varlıklar
- E) Borç ve gider karşılıkları

HAVACILIK İŞLETMELERİNDE MUHASEBE UYGULAMALARI

A Grubu Cevap Anahtarı

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
E	A	B	E	D	B	C	D	A	B	E	C	E	A	B	C	D	C	A	D

Havacılık işletmelerinde muhasebe uygulamaları

havayolu işletmelerinin hava sahasını kullanma, yaklaşma ve slot tahsis giderleri aşağıdaki hesaplardan hangisine borç kaydedilir.

Yer hizmetleri Giderleri Hesaplama

aşağıdakilerden hangisi işletmenin ana faaliyet konusu ile ilgili olup üretim süreci çıktılarına doğrudan yüklenebilen giderlerdir.

Endirekt Giderler

Bir havayolu işletmelerinde her uçuşta katlanılması zorunlu en yüksek direkt işçilik maliyeti kalemi aşağıdakilerden hangisidir

Uçuş ekibi ücret ve giderleri

aşağıdakilerden hangisi havayolu işletmelerinin temel gelir kaynağıdır.

Yolcu ve Yük gelirleri

havaalanlarında sunulan yolcu hizmetleri aşağıdaki gruplardan hangisi içinde yer alır.

Terminal hizmetleri

sistem kavramı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır.

Sistem elemanları arasında etkileşim bulunmasına gerek yoktur.

Han havaalanı işletmesinin kargo terminal binasının dönem amortismanı 500.000 TL dir. Havaalanı muhasebesinde amortisman ile ilgili yapılması gereken yevmiye kaydı aşağıdakilerden hangisidir

252 Binalar 500.00

257 Birikmiş AMORTİSMANLAR 500.000

Niş havaalanında belediyenin temizlik şirketinin kamyonlarında yer alacak reklam gideri, aşağıdaki hesaplardan hangisinde muhasebeleştirilir.

Pazarlama Satış ve Dağıtım giderleri

Belirli bir dönemdeki faaliyet sonuçlarını gösteren tablo aşağıdakilerden hangisidir. **Bilanço**

Aşağıdakilerden hangisi yan faaliyetler sonucu kazanılan veya kaybedilen gelirler arasında değildir.

Mal ve Hizmet satışları

Aşağıdaki hesaplardan hangisi borç kalanı verir.

Tesis, Makine ve Cihazlar Hesabı

havaalanlarında yaklaşma hizmeti veren kule, aşağıdaki hesaplardan hangisinde muhasebeleştirilir.

Binalar

“(CR) Havayolu işletmesi, ikramda kullanmak üzere satın almış olduğu ikram malzemeler.....” Bu işlemde borçlandırılacak hesap aşağıdakilerden hangisidir.

İlk Madde ve Malzeme

aşağıdaki havacılık dışı gelirlerden hangisi en fazla paya sahiptir.

Yeme içme

Brüt ücreti 20.000 TL net ücreti 12.598 olan bir havayolu çalışanının ücretinden yapılacak damga vergisi kesintisi kaç TL dir.

151.80

Havayolu taşımacılığı yapan bir işletmenin ücret unsurları içinde aşağıdakilerden hangisi yer almaz.

Kıdem tazminatı

Havayolu işletmelerinde yolcu gelirlerinin tahsilatı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur.

Uçuş başlamadan önce tahsil edilir

Tekdüzen hesap planında gelir hesapları kaç numaralı hesap grubunda yer almaktadır.

6

Aşağıdakilerden hangisi muhasebe sürecinin “girdi” aşamasında yer alır. İlk

İşlem belgeleri

havayolu işletmesi uçuşlarda ihtiyaca göre kullanmak üzere temizlik malzemesi satın alarak stokladığında aşağıdaki hesaplardan hangisi borçlandırılır.

İlk madde ve Malzeme

havaalanlarında uçaklara verilen konma-konaklama hizmetleri ile ilgili maliyetleri aşağıdaki hesaplardan hangisinde muhasebeleştirilir. **Hizmet üretim maliyeti**

uçan havayolu işletmesinin seyahat acentesi aracılığıyla yaptığı bir bilet satış işlemi aşağıdaki gibi kaydedilmiş.

Bankalar	XXX	Bu kayıta hesaplardan hangisi yanlış kullanılmıştır.
-----------------	------------	---

Hizmet üretim maliyetleri	XXX	cevap: DİĞER
----------------------------------	------------	---------------------

Ticari ALACAKLAR	İndirilecek KDV	XXX
-------------------------	------------------------	------------

YURTIÇİ SATIŞLAR	XXX
-------------------------	------------

DİĞER TİCARİ ALACAKLAR	XXX
-------------------------------	------------

Aşağıdakilerden hangisi üretim maliyetinin bir unsuru değildir.

Araştırma Geliştirme Giderleri

Aşağıdakilerden hangisi havayolu işletmelerinde uçuşla ilgili direk maliyetlerden biridir

Üyelik ve katılım payları

Genel olarak işletmelerde malların teslimi ya da hizmetlerin tamamlanması sonucunda karşı taraftan tahsil edilmeye hak kazanılan tutara ne ad verilir.

Ödeme

Amaç doğrultusunda faaliyet gösteren, elemanlardan oluşan ve bu elemanlar arasında etkileşim bulunan girdi- süreçleme- çıktı akışına sahip ve sınırları olan yapıya ne ad verilir.

Sistem

havaalanlarında sık kullanılan “ yapılmakta olan yatırımlar” hesabı aşağıdaki hesap gruplarından hangisinde yer alır

Maddi olmayan duran varlıklar.

Aşağıdakilerden hangisi maliyet muhasebesinin amaçlarından biri değildir.

Finansal raporlama yapmak

aşağıdakilerden hangisi havaalanlarında 740 hizmet üretim maliyet hesabında izlenmekle birlikte uçuş hizmetleri ile ilgili giderlerdi. Yolcu hizmet giderleri

Yolcu hizmet giderleri

Tarifeli yolcu taşımacılığı yapan bir havayolu işletmesinin üretim çıktısı aşağıdakilerden hangisidir.

Hizmet

Ay Havayollarının zemin havalimanına iniş-kalkış bilgileri: Uçak ağırlığı 71.000 kg, uçak kanat açıklığı 34 mt, uçak gövde uzunluğu 40 mt, yolcu sayısı 150 kişi, mürettebat 5 kişi, yerde kalkış 2 saatden az olup konaklama ve diğer ek hizmetlerden yararlanılmamıştır.

Havaalanı hizmet tarifesi: iniş ücreti; 0.60 TL/ton + %18 KDV Yaklaşma ücreti; 20 TL x her iniş/kalkış

Yolcu hizmet ücreti; 3 TL x Yolcu sayısı bu işlemde elde edilen havaalanı net hasılatı Kaç TL dir. **446,60**

Kalkış noktasından varış noktasına giderken tüketilen uçak yakıt maliyeti, aşağıdaki hesaplardan hangisinde izlenir.

Direkt ilk madde ve Malzeme

“A” Havayollarına ait bazı bilgiler aşağıdaki gibidir.

Brüt satışlar 10.000.000. TL, Satış indirimleri 500.000 TL, Satılan hizmet maliyeti 6.500.000TL, Faaliyet giderleri 1.500.000TL, Finansmana Giderleri 350.000TL

Bu bilgilere göre işletmenin faaliyet karı kaç TL dir. **1.500.000 TL**

Belli bir hedefe ulaşmak için kullanılması gereken fedakarlıkların parasal değerine ne ad verilir.

Maliyet

havayolu işletmesi gelir döngüsünde nakit hareketi, aşağıdakilerden hangisinde olur.

TAHSİLAT

Bir havayolu işletmesi uçuş ikramlarında kullanmak üzere 20.000 kutu bardak su satın almıştır.”

Bu bilgilere göre havayolu işletmesinin satın aldığı sular aşağıdaki hesaplardan hangisinde muhasebeleştirilir.

İlk Madde ve Malzeme

havayolu taşımacılığında bireysel yolcuya uçuş hizmetinin satışını gösteren kanunen geçerli belge hangisidir.

Yolcu bileti

Aşağıdakilerden hangisi bir havayolu işletmesinin gelir kalemleri arasında yer alır. **Yolcu fazla bagaj gelirleri**

Uluslararası bir uçuşta dış hat yolcu bileti satışında yapılacak yevmiye kaydında aşağıdakilerden hangisi doğrudur.

Yurtiçi satışlar hesabı alacaklandırılır.

Pırlanta havayolları, Elmas seyahat acentesi aracılığıyla yolcu bileti satmıştır. Bilet satışı bilgileri:
Esas ücret

1.000 TL1.060 TL dir. Ücrete dahil edilen yakıt harici bedeli 30 TL. Sigorta bedeli 20 TL ve Havaalanı hizmet ücreti 10 TL olmak üzere toplam 125,08 TL olacaktır.

Bu bilgilere göre pırlanta havayolu işletmesinin bu işlemde elde edeceği net satış hasılatı kaç TL dir.

1.060,00

aşağıdakilerden hangisi havayolu işletmelerinde ana faaliyet gelirleridir.

Yolcu gelirleri

Tek düzen hasp planında gelir hesapları kaç numaralı hesap grubunda yer almaktadır.

6

aşağıdakilerden hangisi havaalanlarında kamu-özel işbirliği modeliyle yapılan yatırımlardan biri değildir.

Pist-apron taksiyolu yatırımları